

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Program zacházení u odsouzených ve věznici s ostrahou
The treatment program for the convicts of security prison

Petra Tomášková

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Eva Šotolová, Ph.D.

Studijní program: Speciální pedagogika (B 7506)

Studijní obor: B SPPG (7506R002)

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Program zacházení u odsouzených ve věznici s ostrahou“ vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 01. 04. 2017

.....

podpis

Chtěla bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce, doc. PaedDr. Evě Šotolové, Ph.D. za odborné vedení, rady a pomoc při zpracování této práce.

Dále bych chtěla poděkovat za spolupráci, odbornou pomoc, rady, předané zkušenosti a ochotu při tvorbě této bakalářské práce svému konzultantovi Mgr. Richardovi Routovi, bez něhož by nebylo možné tuto práci vůbec realizovat.

V neposlední řadě děkuji své rodině, a to především své mamce Ireně Tomáškové za pomoc se zajištěním potřebných materiálů k realizaci mé bakalářské práce, kolegovi Janu Langovi za předané dlouholeté zkušenosti získané z jeho předchozího zaměstnání ve věznici Plzeň a také děkuji svému partnerovi Martinovi Machuldovi za jeho podporu, velkou trpělivost a všestrannou pomoc.

ANOTACE

Ve své bakalářské práci se zabývám strukturou programu zacházení realizovaného ve věznici Plzeň, zejména na oddělení s ostrahou. Začátek své práce věnuji typům věznic a vzniku věznice Plzeň od její výstavby a počátků fungování až do současnosti. Dále všeobecně přibližuji historii vzniku zákoníku a jeho vývoji až do dnešní podoby. Hlavní část mé práce pojednává o průběhu nástupu odsouzeného k výkonu trestu včetně jeho práv a povinností, a o koncepci programu zacházení. Podrobně se zabývám druhy aktivit programu zacházení, jejich obsahem, cíli, realizací a jejich vyhodnocováním. Výzkumnou částí zjišťuji sociální stav u odsouzených zařazených na oddělení s ostrahou, míru plnění aktivit programu zacházení, přínos a míru dosažení jejich cílů, zájmu o aktivity programu zacházení a očekávané výsledky od programu samotnými odsouzenými.

KLÍČOVÁ SLOVA

Program zacházení

Odsouzený

Věznice

Trestný čin

Trest

Práce

Vzdělání

Resocializace

Recidiva

ANNOTATION

This bachelor work is about the structure of the treatment program in the Pilsen prison, especially on the department with guarding. The start of the work is about the types of prisons and the establishment of the Pilsen prison from its building and starts till present time. Further I generally describe the history of formation of the legal code and its development until its present form. The main part of my bachelor work shows the course of the sentenced from the very start of the sentence, including his rights and duties and about the concept of the treatment program. I describe in detail kinds of activities of the treatment program, its structure, aim, realization and assessment. In my research part I find out the social situation of the sentenced in the department with guarding, the level of fulfilling of the treatment program, benefits and the extent of reaching of the set aims of the treatment program and expectations from the program viewed by the sentenced themselves.

KEYWORDS

Treatment program

Sentenced

Prison

Criminal act

Sentence

Work

Education

Resocialization

Relapse

1 Obsah

2	Úvod	7
3	Typy věznic	9
4	Věznice Plzeň	11
4.1	Stavba věznice	11
4.2	Počátky fungování věznice Plzeň	14
4.3	Počet vězněných v ČR a ve věznici Plzeň	15
5	Vývoj zákoníku	17
6	Výkon trestu	18
6.1	Odnětí svobody	18
6.2	Trest	18
6.3	Nástup odsouzeného k výkonu trestu	19
6.4	Práva a povinnosti odsouzeného	22
7	Program zacházení	24
7.1	Souhrnný plán zacházení	26
7.2	Program zacházení ve věznici Plzeň	28
7.3	Nabídka aktivit programu zacházení ve věznici Plzeň	29
7.3.1	Pracovní aktivity	29
7.3.2	Vzdělávací aktivity	32
7.3.3	Speciálně výchovné aktivity	34
7.3.4	Zájmové aktivity	35
7.3.5	Oblast utváření vnějších vztahů	37
7.4	Minimální program zacházení	37
7.5	Motivace odsouzených	37
7.6	Podíl odsouzených na organizaci života ve věznici	38

7.7	Úloha speciálního pedagoga na oddělení výkonu trestu.....	39
7.8	Realizace aktivit programu zacházení	40
7.8.1	Zaměstnatelnost odsouzených	42
7.8.2	Vzdělávání odsouzených	44
7.9	Vyhodnocování plnění programu zacházení.....	44
8	Kvantitativní výzkum	45
8.1	Cíl výzkumu.....	45
8.2	Hypotézy.....	45
8.3	Realizace výzkumu	45
8.4	Interpretace výsledků výzkumu	46
8.5	Závěr výzkumu	59
8.6	Hodnocení hypotéz výzkumu	62
9	Závěr.....	64
10	Seznam použitých informačních zdrojů	66
11	Seznam příloh.....	70
11.1	Příloha 1	72
11.2	Příloha 2.....	73
11.3	Příloha 3.....	80

2 Úvod

Pro zpracování bakalářské práce na téma „Program zacházení u odsouzených ve věznici s ostrahou“ jsem se rozhodla nejen proto, abych Vám přiblížila způsob nebo spíše snahu o nápravu chování a myšlení odsouzených, o jejich rozumnější pohled na život a získání vlastního přesvědčení se do budoucna správně začlenit do společnosti, ale osobně jsem toto téma brala jako výzvu, kdy mohu touto cestou zjistit, co se vlastně za zdmi věznice odehrává.

Věznice Plzeň byla pro mne jednoduchou volbou. Jezdím kolem ní i několikrát denně a vždy mne pohled na tuto budovu fascinuje a nutí přemýšlet, co asi právě dělají ti za mřížemi, když já si tak spokojeně a svobodně jedu domů ke své rodině a o tom co právě dělám, si rozhoduji jen já sama, protože takový život je mou volbou i přesvědčením. Ale co ty za mřížemi nutí se toho všeho vzdát, a chtějí vůbec přijmout pravidla slušného života nebo jen nevědí jak na to, nebo ani jiný lepší způsob života než ten jejich vůbec neznají?

Při pohledu od borské přehrady, kdy je věznice vidět téměř celá, spolu s okolními lesy a velkou přehradou, která její monumentálnost ještě podtrhává, až zamrazí, jak obrovská, úchvatná a přitom plná zla tato stavba je. Nikdo vyjma zaměstnanců si nepřeje, aby se za ním zavřela brána věznice byť na jediný den, ale snad každého láká poznání, jak to za tou bránou vlastně vypadá, co se tam děje, jak tam probíhá každodenní život, jak tam vůbec všechno funguje, co musí a nesmí odsouzení dělat a další a další nezodpovězené otázky týkající se života za mřížemi.

Ve své práci bych Vám chtěla přiblížit život odsouzených ve věznici, jejich práva i povinnosti, jejich možnosti realizace, pracovního uplatnění, vzdělávání, výchovy i využití volného času. Zaměřím se na způsoby vedoucí k získání jejich vlastního přesvědčení a motivace si vytvořit jiný a lepší pohled na svůj budoucí život na svobodě.

Hned na začátku Vás stručně seznámím s typy věznic a zejména s historií věznice Plzeň, a to od její výstavby, počátky fungování až do současné podoby včetně uvedení aktuálního počtu odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Dále se budu stručně věnovat historií zákonů a zákoníků a jejich vývojem v Čechách. Podrobněji se budu zabývat již samotným výkonem trestu od jeho specifikace až po samotný akt odnětí svobody, všemi náležitostmi spojenými s nástupem odsouzených do výkonu trestu a jejich každodenními povinnostmi včetně povinnosti plnit program zacházení.

Aktivita programu zacházení tvoří hlavní část mé bakalářské práce, kde Vám přiblížím vše, co se s tímto programem pojí – vznik, očekávané cíle, druhy aktivit, jejich realizace

včetně způsobu motivace odsouzených je plnit, způsoby jejich plnění, úlohy speciálních pedagogů v programu, konkrétní ukázky aktivit a mnoho dalšího. Ke konci své práce shrnu možnosti zaměstnávání a vzdělávání odsouzených, jejich podíl na chodu věznice a vyhodnocování plnění programu zacházení.

Ve výzkumné části mé práce provedu dotazníkové šetření u odsouzených zařazených na oddělení s ostrahou, kde chci zjistit nejen jejich sociální stav pro bližší představu o jejich životě na svobodě, ale zejména chci poznat jejich pohled na program zacházení, zda jej vidí jako dostačující a mají zájem o plnění jeho aktivit a jakých především, zda jej vnímají jako vhodný nástroj k vlastní resocializaci a plní tak účel, pro který byl vytvořen.

3 Typy věznic

Věznice, dříve také vězení, šatlava, káznice, žalář, trestnice, nápravně výchovné zařízení nebo ústav, je zařízení, ve kterém je vykonáván trest odnětí svobody.

V současné době je užíván název „věznice“, které v České republice rozdělujeme podle míry vnější ostrahy na věznice s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Pro mladistvé je pak zřizován zvláštní typ věznice pro mladistvé, ale ve stejném duchu rozdělení dle míry vnější ostrahy.

Do jakého typu věznice bude odsouzený zařazen, rozhoduje soud¹:

Typ A = věznice s dohledem – pro odsouzené za trestné činy spáchané z nedbalosti.

Typ B = věznice s dozorem – pro odsouzené za trestné činy spáchané z nedbalosti s již předchozí trestnou minulostí s úmyslným trestným činem ve výměře nepřevyšující dobu 2 let.

Typ C = věznice s ostrahou – pro odsouzené za trestné činy spáchané úmyslně.

Typ D = věznice se zvýšenou ostrahou – pro odsouzené zvláště nebezpečné recidivisty za zvláště závažné trestné činy ve výměře převyšující dobu nejméně osmi let, nebo pro odsouzené za trestný čin spáchaný úmyslně, kdy z výkonu trestu či vazby v posledních pěti letech odsouzený utekl.

Ve věznici typu A mají odsouzení umožněn neomezený pohyb po areálu věznice, práci mimo věznici, účast na různých kulturních nebo sportovních akcích mimo věznici za doprovodu svého vychovatele, za vzorné chování má ředitel věznice právo jim až dvakrát do měsíce povolit opuštění věznice na dobu 24 hodin za účelem návštěvy svých blízkých.

Ve věznici typu B mají odsouzení umožněn pohyb za dozoru zaměstnance věznice, pod dohledem pověřeného zaměstnance mohou pracovat mimo věznici a za stejných podmínek se smějí účastnit mimo areál věznice sportovních či kulturních akcí. Návštěvy mají umožněny ve věznici jedenkrát do měsíce na dobu tří hodin a za vzorné chování smějí věznici opustit za účelem návštěvy svých blízkých po povolení ředitelem také jedenkrát do měsíce.

Ve věznici typu C mají odsouzení umožněn pouze organizovaný pohyb pod dozorem zaměstnance věznice, práci smějí vykonávat převážně uvnitř na vězeňských pracovištích – pracoviště mimo prostory věznice musí splňovat všechny prvky ostrahy jako věznice samotná, návštěvy mají povoleny v návštěvních místnostech pod dohledem zaměstnance

¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 56. In: *Sbírka zákonů*. 9. 2. 2009. ISSN 1211-1244.

věznice a mimo věznic mohou mít ředitelem povolenu návštěvu svých blízkých maximálně jednou za dva měsíce.

Ve věznici typu D mají odsouzení umožněn pouze organizovaný pohyb a pouze pod dohledem příslušníka vězeňské služby, pracovat smějí pod dozorem uvnitř na vězeňských pracovištích nebo přímo na celách, návštěvy probíhají pouze v návštěvních místnostech za dohledu příslušníka vězeňské služby, více není povoleno.

V České republice je třicet pět věznic, z toho deset vazebních, a každá z věznic má svého ředitele. Centrální správu věznic zajišťuje generální ředitelství v Praze. Celkový počet uvězněných osob se pohybuje okolo dvaceti tří tisíc². Od roku 2009 byl zahájen provoz nového typu ochranného opatření pro pachatele zvláště závažných trestných činů s vysokou mírou nebezpečnosti pro společnost, kterým je zabezpečovací detence v Brně a v Opavě³.

Věznice, vazební věznice a detenční ústavy v ČR

Obrázek 1 Mapa českých věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů⁴

² VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. O nás – Základní informace. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr-5401>

³ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. O nás - Zabezpečovací detence. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-opava-83/o-nas-1603/zabezpecovaci-detence/>

⁴ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Organizační jednotky. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/oj/>

4 Věznice Plzeň

4.1 Stavba věznice

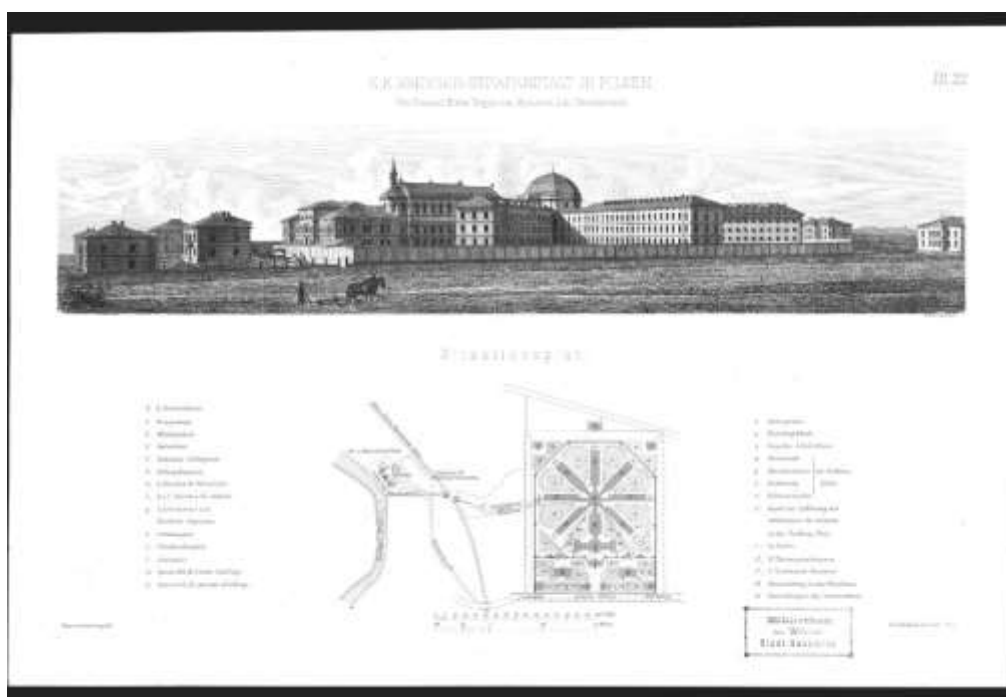
Věznice Plzeň patří k nejznámějším z věznic České Republiky. Často označována jako věznice Bory díky jejímu vystavění na plzeňských pozemcích nesoucích název „Na Borách“. Její originální architektonické řešení bylo inspirací pro stavitele věznic v mnoha dalších zemích. Stavba věznice Plzeň trvala necelých pět let, kterým předcházelo téměř stejně dlouhé období jednání o výši ceně pozemku, schváleného k její výstavbě ministrem spravedlnosti. Inspirací k myšlence vytvořit věznici paprskovitého tvaru s kupolí uprostřed vycházela z realizovaných staveb zejména v Anglii stavitelem Georgem Ainsliem. V roce 1872 bylo nejvyšším rozsudkem rozhodnuto o uskutečnění stavby a v lednu následujícího roku byl vyprojektován celý komplex věznice, kdy došlo také k udělení posledního souhlasu o prodeji pozemku schváleného ke stavbě. V roce 1878 byla věznice Plzeň, s kapacitou 915 vězňů a úhrnným nákladem 2.600.000 zlatých, dokončena. Byla tak vystavena jedna z nejstarších a zároveň největších věznic té doby. Na realizaci stavby se nejvýznamněji podíleli architekt a c. k. vrchní stavební rada Emanuel rytíř Trojan z Bylanowa, projektant a c. k. vrchní inženýr Franz Mauraus, vedoucí komise rozhodující o stavbě vrchní inženýr Johann Kauza, vrchní státní zástupce Prokop Jarosch a plzeňský státní zástupce Jan Zatsch⁵.

Z historie ústavu SNV Plzeň slovy Karla Kašpara:

„Vězení je určeno pro 1 000 vězňů, vystavěno bude podle tzv. paprskovitého plánu, jenž vymyslel anglický stavitel Jiří Ainslie a podle něhož byly v Glaskově, v Derby, v New Yorku a jinde věznice postaveny. Uprostřed velikého dvora tvořícího nepravidelný šestihran, jehož nejdelší strana jest při klatovské silnici a běží od severu k jihu, bude se vypínat budova as 17 sáhů vysoká, stavěna v ten způsob, že vodorovný průřez bude tvořit pravidelný osmihran. Budova tato tak zvaná centrální bude obsahovat točité schody, prostoru pro stroje a studni. Z každého rohu osmihranu centrální budovy povede chodba dlouhá as 9 sáhů do křídelního stavení, jejichž tedy v celku osm jest, tak více, že půdorys celého vězení má podobu kola u větrného mlýna. Sedm z těchto křídel obsahuje žaláře, osmé jest budova kostelní. Každé žaláří křídlo bude dvoupatrové a bude mít něco přes 13 sáhů zdí. Budova tak stavěna, že vězňové jednoho křídla nepřijdou do nejmenšího styku s vězni z ostatních křídel a že z centrální budovy, ve které budou umístěni strážci službu konající, lze se do žaláře dostat, z centrální budovy lze též přehlédnout všechny křídla a moci být kontrolována. Kostel bude

⁵ KAŠPAR, K. Z historie ústavu SNV Plzeň. Útvar SNV Plzeň: Výroční publikace, 1978.

zřízen tak, že věžňové sice všichni budou vidět na oltář a kazatelnu, jeden druhého však neuvidí. Pod chrámem povede chodba z centrální budovy k imposantnímu čelnímu stavení, které je již nyní pod střechou. V tomto dvoupatrovém stavení, jehož délka obnáší 42 sáhů, budou umístěni školní síně, tomto nemocnice, lékárna, prádelna, kuchyně, pekárna, zásobárny aj. Prostory mezi jednotlivými křídly budou na způsob parku upraveny k procházkám pro vězně vždy toliko jednoho křídla. Všechna pak uvedená stavení jakož i dvůr obehnaná jsou vysokou zdí as 357 sáhů dlouhou, ku které na vnitřní straně je přistavěno 12 budek pro vojenskou stráž v ten způsob, že v nich mohou být střeženy nejen dvory mezi křídly žaláři, nýbrž i vchod do čelního stavení a volná prostora mezi vězeními a hradbou. Před čelní budovou bude vystavěna menší pevná budova, kterou se bude vcházeti do žalářního dvora. Mimo nepravidelný šestihran zmíněnou zdí obehnaný stojí již několik domů, které budou zřízcům věznice sloužit za příbytek, a sice čtyři jednopatrové domy pro strážníky, dva na západní a dva na východní straně, dále dva jednopatrové domy pro úředníky po obou stranách čelního stavení, tedy na východní straně, a konečně při samém vchodu do věznice u klatovské silnice dva domky pro nadstrážníky.“⁶

Obrázek 2 Severozápadní pohled na věznici Plzeň a její situační plán⁷

⁶ KAŠPAR, K. *Z historie ústavu SNV Plzeň. Útvar SNV Plzeň: Výroční publikace*, 1978. s. 12-13.

⁷ ÖSTERREICHISCHE NATIONALBIBLIOTHEK. *Allgemeine Bauzeitung. ANNO Historische Zeitungen und Zeitschriften. Österreichische Nationalbibliothek* [online]. Wien: Copyright, Österreichische Nationalbibliothek ©2011 [vid. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/annoshow-plus?call=abz|1881|0004|00000023||tif|45|>

Paprsky budovy tvoří pravidelný osmihran, osmicípou hvězdu, jejichž půdorys má podobu mlýnského kola. Centrální budova, kupole, z které vybíhá osm ramen neboli křídel, propojuje všechna tato třípatrová křídla točitým schodištěm a hvězdovitě uzpůsobenými lávkami. Z každého rohu centrální budovy je vchod do osmi křídelních chodeb, z nichž sedm křídel jsou žaláře, a osmé je budovou kostelní. Křídla jsou značena písmeny a chodby jsou číslovány shodně s poschodím. V každém poschodí jednotlivého křídla - chodbě - se nachází čtyřicet tři cel pro vězně a služební místnost pro dozorce. První patro v budově průčelní je určeno vězeňské nemocnici s padesáti lůžky a ošetrovně s lékárnou. Mezi jednotlivými křídly jsou venkovní vycházkové dvory pro odsouzené. Celý komplex odděluje od veřejnosti 4,6 metru vysoká zeď, přerušená pěti strážnými věžemi a přecházející do čelní přízemní budovy, tzv. vstupní hlavní brány. Za touto vstupní bránou, je v hlavní části stavby nejen sídlo velitelství věznice, ale také kuchyň pro zaměstnance věznice, a byl zde situován i byt pro ředitele věznice, který byl řadu let skutečně využíván.⁸

V současné době je kostelní křídlo přizpůsobeno potřebám věznice a pro zajištění jejího řádného fungování a uzpůsobeno dnešním společenským požadavkům. Přízemí je nazýváno „panskou“ chodbou, kde dochází k bezpečnostním prohlídkám zásilek pro odsouzené služebními psy, je zde umístěna provizorní ošetrovna, zasedací místnost pro návštěvy odsouzených a stejně tak návštěvní místnost pro nepřímý styk (pouze prostřednictvím telefonního zařízení s vizuální možností přes zasklenou příčku), dále místností pro soudy rozhodující o snížení stupně ostrahy odsouzeného či o podmíněném propuštění a zůstalo zde i sídlo faráře. Další patro je vyčleněno pro Školské vzdělávací středisko a v posledním patře je prostorná vězeňská tělocvična. Vězeňská kuchyň našla své místo v suterénu.⁹

Původně vystavěný komplex pro 915 odsouzených poskytoval do roku 2016 ubytování pro více než 1152 vězňů včetně výkonu vazby, v současné době byla kapacita lůžek navýšena na více než 1207 standardních míst.¹⁰

V době od července roku 1981 do ledna 1983 byl jedním z vězňů i bývalý poslední Československý a první Český prezident republiky, Václav Havel. Na jeho počest byla v roce 2015, v den jeho nedožitých osmdesátých narozenin, na venkovní zdi vstupní hlavní brány

⁸ KAŠPAR, K. *Z historie ústavu SNV Plzeň*. Útvar SNV Plzeň: Výroční publikace, 1978.

⁹ KAŠPAR, K. *Z historie ústavu SNV Plzeň*. Útvar SNV Plzeň: Výroční publikace, 1978.

¹⁰ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Organizační jednotky – Věznice Plzeň. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-plzen-47/informacni-servis-1614/aktuality-843/plzen-rozsirila-ubytovaci-kapacity>

do věznice odhalena pamětní deska nesoucí mj. jeho jméno, datum pobytu ve věznici s vyrytím červeného srdce a znásobeného písmene R jako znaku jeho známé řečové vady.¹¹

Obrázek 3 Pamětní deska Václava Havla na zdi věznice Plzeň¹²

4.2 Počátky fungování věznice Plzeň

Prvním ředitelem věznice Plzeň se stal důstojník rakouského dělostřelectva v záloze Julius Schnabel zvaný „osmioký“. V roce 1870 na nádvoří věznice přivítal prvního vězně Bedřicha Schneiberga, který byl přivezen spolu s dalšími dvačtyřiceti odsouzenými k výkonu trestu odnětí svobody v těchto zcela nových prostorech. Tito první odsouzení měli výjimečnou možnost si prohlédnout celý areál věznice, než byli umístěni do společné vazby křídla A na první chodbě. Rozdělování byli pouze do dvou skupin, a to na polepšitelné a nepolepšitelné, kdy ale všichni odsouzení byli bez rozdílu zařazeni ke stavebním pracím na dokončení stavby věznice.¹³

Od roku 1923 jako šestý ředitel věznice Plzeň a do té doby první vysokoškolsky vzdělaný ředitel, JUDr. František Kočí, podporoval odsouzené ve vzdělávání a výchově, což byl prvopočátek realizace dnešních zákonem podpořených programů zacházení. Sám ředitel se snažil odsouzené dokonce osobně vzdělávat, působil na ně výchovně např. svými

¹¹ TÝDEN.CZ. Relax - Ostatní. *Václav Havel má pamětní desku na borské věznici v Plzni* [online]. Týden.cz: Empressa Media a.s. ©2006-2017, 5.10.2016 20:00 [vid. 2017-02-28]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/relax/ostatni/vaclav-havel-ma-pametni-desku-na-borske-veznici-v-plzni_400571.html a také na: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/aktuality-220/deska-a-lavicka-vaclava-havla>

¹² TÝDEN.CZ. Relax - Ostatní. *Václav Havel má pamětní desku na borské věznici v Plzni* [online]. Týden.cz: Empressa Media a.s. ©2006-2017, 5.10.2016 20:00 [vid. 2017-02-28]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/obrazek/201610/57f51c7e53b3d/crop-1066650-p201610050831101_520x250.jpeg a také na: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/aktuality-220/deska-a-lavicka-vaclava-havla#>

¹³ KAŠPAR, K. *Z historie ústavu SNV Plzeň*. Útvar SNV Plzeň: Výroční publikace, 1978. s. 19.

přednáškami s využíváním diaprojektoru či diapozitivu, podporoval zpěv a hru na hudební nástroje, hrál jim na housle. Získal statek v nedalekých Liticích a ten využíval k zaměstnávání odsouzených. Zavedl a prosazoval humanistické zásady, za což byl velmi oblíben.¹⁴

Do roku 1949 bylo zavedené fungování chodu věznice nezměněno. Denní režim odsouzených spočíval v každodenním budíčku o páté hodině ranní, vyjma zimních měsíců, víkendů a svátků, kdy jim bylo umožněno si přispat o hodinu déle. Po povinné snídani následovaly bohoslužby, po kterých byli odsouzení odvedeni do pracovních hal. Přerušování práce bylo možné pouze po odbytí poledne na dobu jedné hodiny a tento čas byl určen k obědu a polednímu klidu na celách. Poté se odsouzení opět vrátili k práci a tu vykonávali až do ukončení pracovní doby v sedmáct hodin večer. Odsouzeným, kteří byli zařazeni do ústavního vyučování, končila pracovní doba o dvě hodiny dříve než ostatním a zbylý čas se vzdělávali pod dohledem pedagoga. Čas strávený učením se jim započítával do pracovní doby. Po večeři měli všichni odsouzení osobní volno končící večerkou v půl deváté. Ti, co pracovali nebo se vzdělávali, měli nárok na hodinovou, o víkendech a svátcích na dvouhodinovou, vycházku během dne.¹⁵

4.3 Počet vězněných v ČR a ve věznici Plzeň

K datu 31. 12. 2016 bylo v České republice uvězněno celkem 22 525 osob, z toho 1633 žen, 98 mladistvých a 70 chovanců umístěných v zabezpečovací detenci. Ve výkonu vazby bylo umístěno celkem 1920 obviněných, z čehož bylo 142 žen a 27 mladistvých. Výkon trestu k tomuto datu vykonávalo 20 605 odsouzených, z toho 1484 žen a 71 mladistvých. Z celkového počtu osob ve výkonu vazby a trestu je „pouze“ 1794 cizinců. Doživotně si trest odpykává 45 mužů a 3 ženy. Celková ubytovací kapacita věznic v České republice je pro 20 670 osob, ale skutečnost je bohužel daleko horší, neboť věznice jsou přeplněné o 8,76%, kdy celková obsazenost včetně výkonu vazby, trestu a detence převyšuje 22 480 umístěných osob, tedy o dva tisíce osob více než je oficiální kapacita míst ve věznicích ČR. Do tohoto součtu není navíc započítáno dalších bezmála tři tisíce odsouzených osob, které se pohybují na svobodě a prozatím se vyhýbají nařízenému nástupu trestu.¹⁶

¹⁴ KAŠPAR, K. Z historie ústavu SNV Plzeň. Útvar SNV Plzeň: Výroční publikace, 1978. s. 20.

¹⁵ PALEČEK, L. Trestní ústav v Plzni. *Stručná historie věznice Plzeň*. Plzeň, 2011.

¹⁶ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2016*. Praha. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky. 2016 (účelová publikace).

Ve věznici Plzeň je v současné době (duben 2017) umístěno 1396 odsouzených (při kapacitě 1207 standartních míst), z toho 123 ve výkonu vazby a 1274 ve výkonu trestu odnětí svobody.¹⁷

Počátkem roku 2017 byla oficiální kapacita ubytovacích míst ve věznici Plzeň navýšena o 55 lůžek při standartním ubytování 4 metrů čtverečních na osobu a až o 77 lůžek při sníženém standartu na 3 metry čtvereční na osobu. Tato místa vznikla v nevyužitém prostoru lůžkové části zdravotního oddělení a byl tak vytvořen další standartní oddíl věznice se sedmi místnostmi pro ubytování odsouzených, společnou koupelnou, kulturní místností, stavebně oddělenou kužárnou, kanceláří pro vychovatele a speciálního pedagoga a samozřejmě pro dozorcí službu. Na výstavbě nového oddílu se podílelo 42 odsouzených vězňů v rámci pracovních činností programu zacházení, kdy zajišťovali zejména výmalbu, opravy oken a jejich zabezpečení, výrobu katrů, elektroinstalace a úklid.¹⁸

Počet vězněných osob v ČR k 31. 12. 2016:

Typ věznice	Počet odsouzených celkem	Z toho cizinců
A – s dohledem	640	22
B – s dozorem	8910	527
C – s ostrahou	9864	603
D – se zvýšenou ostrahou	1015	120
mladiství	96	6

Tabulka 1 Počet vězněných osob v ČR k 31. 12. 2016¹⁹

¹⁷ Autor neuveden. Denní hlášení stavu odsouzených zařazených ve věznici Plzeň. Plzeň. 4. 4. 2017.

¹⁸ DENÍK. Plzeňský deník. *Plzeňské věznici před měsícem odlehčilo sedm nových cel.* Plzeň: Vltava Labe Media a.s., 7. února 2017. s 4. Dostupné také [online] z: [vid. 2017-02-10]. http://plzensky.denik.cz/zpravy_region/v-borske-veznici-pribyly-cely-pracovali-na-nich-sami-odsouzeni-20170112.html a <http://www.vscr.cz/veznice-plzen-47/informacni-servis-1614/aktuality-843/plzen-rozsirila-ubytovaci-kapacity>

¹⁹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Informační servis – Rychlá fakta. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/rychla-fakta/>

5 Vývoj zákoníku

Přelomovým, dokonale propracovaným dílem, a to jak svou formou, tak obsahem, byl Chammurapiho zákoník, jeden z nejstarších dochovaných zákoníků vůbec. Dalším vývojem se od něj odrážela i jiná práva, jako např. právo islámské či hebrejské. Z tohoto zákoníku známe např. dodnes platné pořekadlo „Oko za oko, zub za zub.“²⁰

V českých zemích došlo k přelomu v trestním právu v 18. století vydáním „Zákoníku o zločinech a trestech na ně“. V roce 1803 byl vydán „Zákon o zločinech a těžkých přestupcích policejních“, který byl promyšleně rozdělen na dvě části, a to na kriminální - pojednávající o zločinech a na část pořádkovou - pojednávající o přestupcích. Postupem času byl zákon rozšiřován a dodnes se užívají jeho základní části, kterými jsou rozlišení příčetnosti pachatele, úmysl spáchání zločinu, ale i zásada neomluvitelnosti neznalosti zákona. V roce 1852 byl vydán nový „Trestní zákoník“ jehož části byly převzaty i československým právním řádem. Se vznikem Československé republiky v roce 1918 nedošlo k žádným změnám v zákoníku, byl převzat trestní zákoník z dob Rakouska Uherska. Až o pět let později byly přijaty tzv. vedlejší zákony, které měly vyplnit mezery v trestním právu. Ve třicátých letech došlo k zavedení zákona „O trestním soudnictví nad mládeží“, nejdůležitější novely zákona té doby. Dalším z nejzásadnějších zákonů první republiky byl „O ukládání doživotních trestů a trestu smrti“.²¹ Po osvobození v roce 1945 byla na základě prezidentských dekretů obnovena platnost předpisů platných do října roku 1938, a všechny ustanovení vydané po tomto datu byla zrušena. Po roce 1948 došlo k další zásadní změně systému vydáním „Zákona na ochranu republiky“. Základy československého trestního práva byly vytvořeny až v druhé polovině 20. století.²²

Rok 1961 přinesl mnoho novelizací a s přijetím nové Ústavy o rok dříve byl přijat i nový zákoník č. 140/1961 Sb., který byl po téměř sedmdesáti novelizacích nahrazen v roce 2009 novým a zmodernizovaným zákoníkem č. 40/2009 Sb., platným dodnes.²³

²⁰ WIKIPEDIE. Chammurapiho zákoník. *Wikipedie* [online]. Creative Commons: 21.4.2016 21:02 [vid. 2017-01-21]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Chammurapiho_z%C3%A1kon%C3%ADk

²¹ MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do r. 1945*. Praha: Leges, 2010. ISBN 80-87212-39-4.

²² ZIMEK, J. *Ústavnost a český ústavní vývoj*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4094-7.

²³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 9. 2. 2009. ISSN 1211-1244.

6 Výkon trestu

6.1 Odnětí svobody

Za trestný čin označujeme jednání, kterým pachatel závažným způsobem ohrožuje či omezuje zájem chráněný zákonem a je za trestný čin výslovně označeno v trestním zákoně.

Odnětím svobody se rozumí forma trestu uloženého za jakýkoliv trestný čin. Každý trestný čin má stanovenou individuální sazbu, tedy délku trestu, jejíž maximální délka je ve výši dvaceti let, pokud se nejedná o trest výjimečný. Výjimečný trest je udělován za trestné činy s vysokým stupněm nebezpečnosti pro společnost v délce odnětí svobody od dvaceti do třiceti let nebo doživotí.

Tresty jsou ukládány podle druhu²⁴:

- a) **podmíněně** = výkon trestu, jehož sazba nepřevyšuje tři roky, lze odložit o jeden rok až pět let s možností uložení omezujících opatření. Na dodržování podmínek a vedení řádného života může se souhlasem soudu dohlížet probační úředník. Při porušení podmínek odsouzeným je podmíněný trest proměněn na trest nepodmíněný.
- b) **nepodmíněně** = výkon trestu, ke kterému je odsouzený povinen nastoupit do určitého data a do soudem určeného typu věznice.

6.2 Trest

Trest a odměna jsou odjakživa základními nejúčelnějšími výchovnými prostředky. Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život. Odměna je nejvyšší motivací k dosažení účelu trestu. „*Výkonem trestní sankce nesmí být ponížena lidská důstojnost.*“²⁵

V dnešní době se výkon trestu přizpůsobuje jednotlivým odsouzeným s ohledem na jejich individuální zvláštnosti tak, aby bylo dosaženo jejich opětovného navrácení do běžného společenského života, v nejlepším případě s absolutním vyloučením recidivního chování.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody rozděluje skupiny odsouzených, u kterých je výkon trestu realizován dle konkrétní specifikace. Jedná se o skupiny mladistvých, žen, prvovězněných, odsouzených s duševní poruchou, s poruchou chování, trvale pracovně nezařaditelných, odsouzených k doživotnímu výkonu trestu, s uloženým

²⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 52, odst. 2. In: *Sbírka zákonů*. 9. 2. 2009. ISSN 1211-1244.

²⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 37, odst. 2. In: *Sbírka zákonů*. 9. 2. 2009. ISSN 1211-1244.

ochranným opatřením a cizinců. O zařazení odsouzených do určitého typu věznice rozhoduje vždy a pouze soud.²⁶

Ke změně v adekvátní chování a jednání pachatelů trestných činů mají výrazně dopomoci tzv. programy zacházení, původně resocializační programy. Formou těchto programů se mají odsouzení zbavit jejich společnosti neakceptovatelných vzorců chování, zažitých negativních návyků a plnohodnotně se zařadit do života po vykonání trestu odnětí svobody. Základním ukazatelem úspěšnosti neboli účinnosti těchto programů je možno hodnotit množství recidivních odsouzených.²⁷

6.3 Nástup odsouzeného k výkonu trestu

O konkrétním typu věznice, do které má být odsouzený zařazen, rozhoduje soud, který tuto informaci odsouzenému sdělí písemně ve Výzvě k nástupu trestu. Dnem nástupu k výkonu trestu odsouzeným se rozumí den, který je uveden v písemném Nařízení výkonu trestu, vyhotoveného rovněž soudem. Odsouzený se k výkonu trestu dostaví sám, tzv. „z volné nohy“ nebo je přiveden příslušníkem Policie České republiky na základě soudem vydaného Příkazu k dodání do výkonu trestu, tzn. nedobrovolný nástup k výkonu trestu při nedodržení soudem stanoveného dne nástupu. Zpravidla odsouzený k výkonu trestu nastupuje do nejbližší věznice (na území České republiky) v místě, kde se dotyčný momentálně nachází.²⁸

Odsouzený se v den nástupu k výkonu trestu, ať už dobrovolného či nikoliv, nahlásí na bráně věznice u dozorčí vězeňské služby, kde předloží platné doklady totožnosti (občanský průkaz, pas) a jsou u něj zkontrolovány potřebné dokumenty nesoucí informace o nařízeném výkonu trestu soudním rozhodnutím. Následuje základní prohlídka odsouzeného, při které odevzdá osobní věci, kterými jsou např. mobilní telefon, klíče, hotovost, kapesní nůž, šperky apod. a ty jsou uloženy do trezoru věznice. Zároveň je odsouzený vedoucím inspektorem strážné služby (VISS) seznámen se svými právy a povinnostmi podle zákona a řádu o výkonu trestu odnětí svobody a s vnitřním řádem věznice. Poté je odveden na další důkladnější prohlídku, kde je v řádem předepsané místnosti²⁹ zcela vysvlečen a kde jsou mu odebrány zbylé nepovolené věci pro pobyt ve věznici (žiletky, špičaté nůžky na manikúru, tlakové

²⁶ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58. § 7 – 9.

²⁷ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58. § 41.

²⁸ Vyhláška MS č. 19/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 22. 1. 2015. Částka 12.

²⁹ pozn.: vytápěná, větratelná místnost vybavená rohožkou, stolem, židlí a věšákem

nádoby včetně pěny na holení, různá elektronika atd.). Odsouzený je zde podroben tělesné prohlídce na „detekčním křesle“ ke zjištění, zda nemá ukryté další věci v tělesných dutinách. Po této prohlídce je odveden zpět k VISS, kde je mu založen spis a je zapsán do vězeňského informačního systému SARPO³⁰:

„SARPO je elektronický originální program, jednotný, objektivní, strukturovaný, cílený, metodický nástroj hodnocení odsouzených s validizovaným výpočtem statického a dynamického rizika a se zaměřením na identifikaci vybrané trestné činnosti (s násilným, sexuálním a drogovým kontextem). Detekuje riziko újmy (obětí) a rizikové kriminogenní faktory (prediktory recidivy) a obsahuje zhodnocení responsivity odsouzeného (motivace, sebereflexe, schopnost učení). Účelem hodnocení rizik je především predikovat pravděpodobnost opakování trestné činnosti odsouzenými a tomuto uzpůsobit cílené zacházení v přiměřené intenzitě. Dlouhodobým metodickým a legislativním záměrem je zpřehlednit, zjednodušit a objektivizovat celkový systém hodnocení odsouzených a vnitřní diferenciaci. SARPO nahradilo ve věznicích a vazebních věznicích Komplexní zprávu jako vstupní hodnocení odsouzeného po jeho nástupu do výkonu trestu. Část výstupů ze SARPO je použita pro zpracování hodnocení pro soud při rozhodování o podmíněném propuštění a také v rámci připravované změny vnější diferenciaci věznic.“³¹

Následně je odsouzený odveden na oddělení výkonu kázeňských trestů (OVKT), kde jsou mu vydány potřebné věci k pobytu ve věznici³², dotazník k vyplnění a soupis jeho práv a povinností ve výkonu trestu. Po absolvování výše uvedeného je odsouzený odveden na příslušnou celu ve výkonu vazby, kam je dočasně ubytován. Do druhého dne je příslušníkem vězeňské služby kontrolován každých třicet minut z důvodu zajištění jeho bezpečnosti a předejití možnému vlastnímu ublížení na zdraví odsouzeným.

Následující den je odsouzený převeden do výkonu trestu na přijímací oddělení dle diferenciaci A, B, C nebo D. Po ubytování na přijímacím oddělení je provedena lékařská vstupní prohlídka a poté již odsouzenému začíná běžný režim výkonu trestu. Ve výstrojním skladě věznice je mu založena skladová karta se soupisem všech jeho civilních věcí, které zde po kontrole a podpisu jejich seznamu odsouzeným zůstávají až do jeho ukončení výkonu

³⁰ Vyhláška MS č. 19/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 22. 1. 2015. Částka 12.

³¹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. PETRAS, M. Generální ředitelství - Informační servis – Zavedení nástroje SARPO do praxe. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012, 21.11.2012 13:46 [vid. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/aktuality-220/zavedeni-nastroje-sarpo-do-praxe>

³² pozn.: Základní věci, které odsouzený dostane, se nazývají sintro (vězeňské oblečení neboli mundúr – kalhoty, triko, bunda, boty, ložní prádlo), matrace, deka, podhlavník, jídelní souprava, ručník a osuška.

trestu nebo do jeho přeražení do jiné věznice. Nově se tyto osobní věci určené k uložení i vyfotografují.

V nejbližším možném termínu je odsouzený mezikrajovou eskortou převezen do věznice Jiřice (včetně všech svých osobních věcí), a to na základě nařízení dispečera generálního ředitelství vězeňské služby ČR, který poté rozhodne o jeho umístění do konkrétní věznice dle typu ostrahy stanovené soudem.³³ Tedy maximálně do doby jednoho měsíce je odsouzený zařazen do určené věznice a na konkrétní oddíl podle pracovní zařaditelnosti, délky a povahy trestu. Během prvního dne po tomto zařazení je odveden na pohovor k vychovateli oddělení výkonu trestu, pedagogickému pracovníkovi a psychologovi na pohovor, kde jsou mu vysvětleny podmínky zařazení do práce, chod věznice, denní řád apod. Následně je odsouzený v nejbližší možné době předveden před zařazovací komisí (vedení věznice, vedoucí spisového oddělení, lékař, speciální pedagog, psycholog, člen ekonomického oddělení), která rozhodne o jeho zařazení do zaměstnání či do Školského vzdělávacího střediska.³⁴

U svého vychovatele si odsouzený zvolí resocializační program – **program zacházení** a jeho rozsah, zapíše se do kroužků nabízených daným oddělením, sdělí kontaktní osoby pro korespondenci a návštěvy, seznámí se s časovým rozvrhem dne a dalšími specifiky oddílu. Každý vychovatel si volí a vede konkrétní programy zacházení, který poté nabízí odsouzeným zařazeným na jeho oddělení. Dohled nad plněním jednotlivých aktivit vychovateli vykonává speciální pedagog. Všichni nově příchozí odsouzení jsou shodně zařazováni do vnitřní diferenční skupiny typu 2, která určuje míru nebezpečnosti chování odsouzeného. Podle povahy chování odsouzeného v následujících dnech může být přeražen do skupiny 1 – 3, kdy třetí skupinou se rozumí nejméně přizpůsobiví a naopak první skupinu tvoří nejméně problémoví odsouzení. Přeražení do nižšího diferenčního typu je motivováno vnitřním řádem, kdy při plnění povinností a činností programu zacházení mají zde zařazení odsouzení různé drobné výhody, o kterých bude podrobněji popsáno dále.³⁵

³³ Eskortní příkaz dispečera generálního ředitelství vězeňské služby ČR.

³⁴ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. Fond věznice Plzeň.

³⁵ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. Fond věznice Plzeň.

6.4 Práva a povinnosti odsouzeného

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody stanoví, že: „Trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti. S odsouzenými ve výkonu trestu se musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba výkonu trestu umožní, podporují se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem.“³⁶

Všem odsouzeným ve výkonu trestu náleží stejná práva za podmínek a v rozsahu stanoveném zákonem.³⁷ Odsouzení mají právo na pravidelnou stravu, musí jim být zabezpečeno lůžko a místo pro uložení osobních věcí, oblečení musí odpovídat klimatickým podmínkám a dostatečně chránit jejich zdraví. Dále se odsouzeným denně zabezpečuje čas určený ke spánku v délce minimálně osmi hodin, čas potřebný k osobní hygieně, k úklidu, ke stravě a k osobnímu volnu. Jedenkrát do měsíce mají odsouzení, kteří nemají příjem ve výši alespoň sto korun měsíčně, nárok na tzv. balíček základních věcí osobní potřeby, který obsahuje zubní pastu a kartáček, hřeben, potřeby na holení, šampon, korespondenční potřeby a případně hygienické ženské potřeby.³⁸

Odsouzený má právo na zdravotní služby, přijímat a na své náklady odesílat korespondenci, která nesmí být kontrolována v případě adresáta právního zástupce odsouzeného. Pokud neumí nebo z nějakých zdravotních důvodů nemůže odsouzený číst a psát, má nárok na přečtení a písarskou pomoc od vězeňské služby. Jedenkrát za šest měsíců má právo přijmout balíček do hmotnosti pět kilo, a to zpravidla při příležitosti narozenin či v období vánočních svátků. Má právo si na své náklady objednat knihy, denní tisk a časopisy, půjčovat a hrát společenské hry či nechat zaslat další věci vztahující se k zajištění jeho dalšího vzdělávání, k programu zacházení nebo zájmových činností, které nejsou v rozporu s účelem výkonu trestu, se zákonem a vnitřním řádem věznice. Má právo bezplatně využívat služeb knihovny prostřednictvím knihovníka, a to zapůjčením knih dostupných přímo na jeho oddělení.³⁹

³⁶ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58. § 2, odst. 1 a 2.

³⁷ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58.

³⁸ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. Fond věznice Plzeň.

³⁹ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. Fond věznice Plzeň.

Dále má odsouzený možnost, v čase určeném ředitelem věznice, přijímat návštěvy, v prodejně věznice si nakupovat dostupné potraviny a věci osobní potřeby, dle stanov vnitřního řádu věznice užít věznicí určeného telefonu ke kontaktu s osobami blízkými nebo svým obhájcem. O možnost uskutečnit veškeré tyto záležitosti musí mít odsouzený předem zažádáno a musí mu být žádost schválena. Finanční platby spojené s nákupem zboží a služeb provádí odsouzený pouze bezhotovostně ze svého účtu zřízeného a vedeného věznicí na základě finančního spisu odsouzeného. Dále má odsouzený právo na poskytování duchovních a obdobných služeb. Odsouzeným s předpoklady k získání vzdělání základní nebo střední školy nebo jiných forem vzdělání je umožněno studovat a zvyšovat si odbornou kvalifikaci. Na tyto odsouzené je hleděno jako na odsouzené zařazené do práce.⁴⁰

Odsouzený je povinen se řídit vnitřním řádem věznice a denním režimem oddělení, na které je zařazen. Odsouzený, který je zdravotně způsobilý, je povinen pracovat. Dále je odsouzený povinen dodržovat zásady hygieny, bezpečnosti, ochrany zdraví a požární ochrany.

„Odsouzený je ve výkonu trestu povinen dodržovat stanovený pořádek a kázeň, plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby, pracovat, pokud je mu přidělena práce a není uznán dočasně práce neschopným nebo není po dobu výkonu trestu uznán zdravotně nezpůsobilým k výkonu práce, plnit úkoly vyplývající z programu zacházení, šetrně zacházet se svěřenými věcmi, nepoškozovat cizí majetek, dodržovat zásady slušného jednání s osobami, s nimiž přichází do styku, a i jinak zachovávat ustanovení vnitřního řádu věznice. Dále je povinen dodržovat opatření a pokyny podle zvláštních právních předpisů k zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany.“⁴¹

⁴⁰ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. Fond věznice Plzeň.

⁴¹ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58. § 28, odst. 1.

7 Program zacházení

„Během výkonu trestu je odsouzený povinen dodržovat vnitřní řád věznice, který kromě jiného vymezuje druh a obsah činností, které jsou pro jednotlivé skupiny odsouzených buď povinné, nebo dobrovolné. Okruh konkrétních činností, kterých je odsouzený povinen se zúčastnit nebo které může vykonávat, jsou stanoveny v programech zacházení.“⁴²

Programy zacházení pro odsouzené vznikaly již v době osvícenství v 18. století. V 19. století vznikaly systémy k zamyšlení bytí a koncem tohoto století se začátkem 20. se programy zacházení zabývaly pouze učením a výchovou odsouzených. Byly povinné pro všechny odsouzené do věku 35 let a vedeny dvěma učiteli v českém a německém jazyce. Výuka se započítávala do pracovní doby odsouzeného, kdy polovina dne byla určena právě vyučování a druhá výkonu zaměstnání. Během světových válek povinnost plnit programy zacházení téměř zanikla a obnovena byla až okolo šedesátých let vznikem Zákona o výkonu trestu odnětí svobody č. 59/1965 Sb., kde ale byla větší důležitost kladena na plnění pracovních aktivit odsouzenými. V osmdesátých letech vznikají první Školská vzdělávací střediska s cílem odsouzené kvalitně vzdělávat, a ta úspěšně fungují dodnes. Do roku 1999 byly programy zacházení známy pod názvem „resocializační programy“. Tvorba programu zacházení a jeho realizace je upravena zejména v současném zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Konkrétní podrobnosti jsou uvedeny v nařízení č. 35/2011 generálního ředitele Vězeňské služby České republiky. Zásadní údaje úlohy programu zacházení vyplývají ze zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a Justiční stráží České republiky. V tomto zákoně je mimo jiné jako jednou ze základních úloh programu zacházení stanoveno, že vězeňská služba je povinna soustavně působit na odsouzené s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění na svobodu.⁴³

„K dosažení účelu výkonu trestu věznice stanoví pro každého odsouzeného program zacházení jako základní formu cílevědomého a komplexního působení na odsouzeného. Program se nezpracovává v případech, kdy odsouzený má vykonávat trest nebo jeho zbytek ve výměře nepřesahující tři měsíce.“⁴⁴ Cílem je připravit odsouzeného na soběstačný život v souladu se zákonem po propuštění z výkonu trestu. Součástí působení na odsouzeného jsou

⁴² Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58. § 40 odst. 1.

⁴³ Archiv věznice Plzeň.

⁴⁴ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58. § 40 odst. 2.

rovněž metody a formy práce zaměřené na oblast řešení důsledků a dopadů trestné činnosti na poškozeného.

„Program zacházení se zpracovává na základě komplexní zprávy o odsouzeném s ohledem na délku trestu, charakteristiku osobnosti a příčinu trestné činnosti.“⁴⁵

Pod pojmem komplexní zpráva (program SARPO) je třeba si představit závěry odborníků a shrnutí výsledků z vyšetření odsouzeného, mezi které patří především psychologické a lékařské posouzení, pedagogické, sociální a další hodnocení, včetně posouzení rizik a potřeb z dostupných materiálů k odsouzenému.

Program zacházení stanoví konkrétní cíl, kterého chce dosáhnout působením na odsouzeného, plán a způsob použití metod k tomuto cíli směřujících a četnost hodnocení výsledků. Taktéž musí být v programu zacházení stanoveno, jakým způsobem bude mít odsouzený rozvrženu účast na pracovní terapii, vzdělávání či jiné podobné činnosti směřující k vytvoření kladných předpokladů pro jeho další společenský život, určen způsob zaměstnávání. V případě, že u odsouzeného přichází v úvahu několik aktivit programu zacházení, je mu umožněn výběr dle jeho uvážení a pro něj té nejvíce vyhovující varianty.

U mladistvých se při stanovení obsahu programu zacházení vždy upřednostňuje zabezpečení jeho pracovní kvalifikace a soběstačný život. Účast na stanovené formě vzdělávání a dalších určených činnostech programu zacházení je pro mladistvého povinná formou denního studia a bez zařazení do práce.

U odsouzených žen - matek, je základem programu zacházení celodenní péče o dítě, pokud jej má povoleno mít u sebe.

U odsouzených s mentální poruchou nebo poruchou chování se při volbě formy programu zacházení přihlíží k odbornému lékařskému posouzení a k nutnosti individuálního přístupu.

U doživotně odsouzených se při tvorbě programu zacházení musí přihlídnout k povaze trestu a jejich nebezpečnosti.

U odsouzených cizinců se vytvoří podmínky pro výuku českého jazyka a dle možností se jim poskytnou knihy v jejich jazyce.⁴⁶

⁴⁵ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58. § 41 odst. 1.

⁴⁶ Vyhláška MS č. 19/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 22. 1. 2015. Částka 12.

Jak už bylo zmíněno, mají programy zacházení zákonnou oporu. Programy zacházení obsahují aktivity pracovní, vzdělávací, speciálně výchovné, zájmové a utváření vnějších vztahů. Je na ně kladen hlavní důraz a jsou zpracovávány individuálně pro každého odsouzeného, jehož výkon trestu přesahuje dobu tří měsíců. Odsouzený má právo si zvolit z nabízených možností jemu nejvhodnější typ programu zacházení, a pokud tak neučiní, je povinen se účastnit programu základního motivačního zacházení, který je stanoven vnitřním řádem věznice.⁴⁷

Ve chvíli, kdy jsou odsouzení zařazeni do výstupního oddělení, jsou jim upravovány programy zacházení tak, aby je připravily na soběstačný život v souladu se zákonem, a to všem bez rozdílu a bez ohledu na předchozí zařazení odsouzeného.⁴⁸

7.1 Souhrnný plán zacházení

Souhrnný plán zacházení s odsouzenými ve věznici Plzeň, zpracovaný vedoucím oddělení výkonu vazby a trestu, stanoví na období od 1. září 2016, že:

„Plán zacházení vychází ze stanoveného programu zacházení, který se zpracovává většinou na základě komplexní zprávy SARPO, není-li tato k dispozici, používá se komplexní zpráva. Při stanovení programu zacházení se zohledňuje délka trestu, charakteristika osobnosti, příčiny i závažnost trestné činnosti. Program zacházení každého odsouzeného zahrnuje mimo jiné i přípravu pro samostatný způsob života po ukončení výkonu trestu, reintegraci do rodiny, společnosti.

Práce s odsouzenými začíná na nástupním oddělení a je především koncepčně zaměřena na podrobné seznámení se s právními normami upravujícími VTOS a s Vnitřním řádem věznice, se systémem vnitřní diferenciací a dalšími oblastmi činností v rámci nabídky věznice. Programy zacházení ve VTOS jsou odsouzeným stanovovány na nástupním oddělení a v průběhu výkonu trestu jsou dle potřeby aktualizovány.

Ve Věznici Plzeň byly zpracovány nové projekty aktivit na rok 2016, s realizací od 1. 9. 2016, které by měly jednotně na všech ubytovnách naplnit nově stanovené cíle programu zacházení (výjimkou je Specializované oddělení pro poruchy chování a duševní poruchy, ve kterém se zpracovává samostatný plán zacházení. Smyslem aktivit, zahrnující cíl, je

⁴⁷ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu, který se vydává v souladu se Zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58. § 14.

⁴⁸ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu podle Vyhlášky MS č. 19/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 22. 1. 2015. Částka 12. § 36.

motivovat k transformaci životního stylu a způsobu uspokojování potřeb s absencí trestné činnosti, drog, gamblingu, alkoholu, dospět k identifikaci svých problémů (hledat „spouštěče“ trestné činnosti) a využít všech dostupných informací a možností konzultací s odbornými zaměstnanci včetně externích odborníků i neziskových organizací, spolupracujících s věznicí, k řešení svého problému ve věznici i po propuštění z výkonu trestu.

Realizací souhrnného plánu zacházení se zajistí a zabezpečí:

- a) individuální výchovná práce směřující k naplňování programů zacházení u odsouzených vyplývajících z programu SARPO,*
- b) využití mimopracovní doby odsouzených k formování a rozšiřování úrovně všeobecného vzdělání, formování požadovaných morálních a etických postojů, kulturního, sportovního i relaxačního využití,*
- c) pomoc odsouzeným při řešení jejich sociálních potřeb a jejich sociálních a rodinných problémů,*
- d) podmínky pro rozvoj zájmové činnosti odsouzených,*
- e) podmínky pro plynulý přechod odsouzených z výkonu trestu odnětí svobody do občanského života,*
- f) ve spolupráci s ostatními úseky věznice oblast pracovní výchovy u odsouzených,*
bezpečnostní opatření, zdravotní péče a oblast hygienických opatření včetně hospodaření se zařízením přidělených objektů, výstrojnými součástkami a energií,
- g) ve spolupráci se zástupci církví při formování sociálního klimatu duševní vyrovnanosti odsouzených,*
- h) plnění úkolů vyplývajících z protidrogových opatření a opatření v rámci prevence kriminality, případně jiných opatření /např. protiepidemických/ realizovaných ve věznici.*

Výstupy z průběhu účasti odsouzeného v jednotlivých aktivitách vyhodnocovat ve čtvrtletních i komplexních hodnoceních (např. pro soudy). U vzdělávacích aktivit není výsledkem testování znalostí odsouzených, ale celkový přístup k účasti na daném projektu. Sportovní, pracovní či zájmové aktivity vedou ke snížení psychického napětí a frustrace z

výkonu trestu, k vytvoření a posílení vhodných pracovních návyků u pracovníě nezařazených odsouzených či k aktivnímu trávení volného času. Pracovníě nezařazené odsouzené nad rámec výše uvedených aktivit umisťovat do vzdělávacích či rekvalifikačních kurzů.“⁴⁹

7.2 Program zacházení ve věznici Plzeň

Každodenní činnost odsouzeného je ve věznici organizován od budíčku do večerky a řídí se časovým rozvrhem dne, rozvrhem aktivit programu zacházení, nařízeními a pokyny zaměstnanců věznice. V době nočního klidu, tj. od večerky do budíčku, je povinen odsouzený setrvat na cele s výjimkou nezbytného přesunu na umývárnu nebo kulturní místnost, přitom ostatní odsouzené nesmí rušit hlučným chováním.⁵⁰

Ředitel věznice vydává seznam všech dostupných platných aktivit programu zacházení, které věznice umožňuje, a jejichž obsah garantuje speciální pedagog. Jelikož se jedná o výchovný prostředek, který má za cíl přivést odsouzeného k uvědomění si svého chování vedoucího k výkonu trestu, přijetí odpovědnosti za své činy a snahu o vlastní nápravu a znovu začlenění se do společnosti, jsou tyto aktivity programu zacházení v průběhu výkonu trestu podle potřeby aktualizovány.⁵¹

Každý vychovatel jednotlivého oddělení si volí druhy a počet aktivit programu zacházení dle vlastních možností, schopností a uvážení, a ty poté nabízí odsouzeným umístěným na toto oddělení. Praxe ve věznici Plzeň to zpravidla znamená, že každý vychovatel vede aktivitu programu zacházení pod názvem „Redukce rizik recidivy“ plus jednu další volitelnou aktivitu. Odsouzení se mohou přihlásit na více aktivit programu zacházení najednou, záleží na jejich obsazenosti a časovému překrytí a samozřejmě na konečném schválení k jejich účasti. Pokud je jimi vybraná práce či aktivita již kapacitně obsazena, musí vyčkat na případné uvolnění se místa nebo mají možnost se znovu zapsat do jiného programu.

Věznice je povinna v rámci programu zacházení odsouzeným nabídnout práci, ale vzhledem k nízkým kapacitním možnostem není reálné zaměstnat všechny práce chtivé odsouzené, a tito jsou pouze zapsáni na seznam práce schopných. Práci pro věznici nesmí odsouzení, na rozdíl od práce u cizího subjektu, odmítnout. Odsouzení, kteří nemají dokončené základní vzdělání, nemůžou být do práce zařazeni a je jim nabídnuto dokončení

⁴⁹ KOPAČKA, K. *Souhrnný plán zacházení s odsouzenými ve Věznici Plzeň na období od 1. 9. 2016*. Plzeň: Fond věznice Plzeň, 1. 8. 2016. s. 1-2.

⁵⁰ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. *Organizovaná činnost odsouzených*. Čl. 27.

⁵¹ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. *Program zacházení, cíl a aktivity programu zacházení*. Čl. 28.

základního vzdělání ve Školském vzdělávacím středisku věznice. Další zásadní hledisko k zařazení odsouzeného do práce je jeho dobrý zdravotní stav.⁵²

7.3 Nabídka aktivit programu zacházení ve věznici Plzeň

7.3.1 Pracovní aktivity

Pracovní aktivity jsou rozděleny na tři typy zařazení odsouzeného, které se mění dle potřeb a možností věznice. Jedná se o pracovní zařazení odsouzeného do práce u cizího subjektu, do práce pro věznici anebo do pracovní terapie. Cílem těchto aktivit je racionální využití času odsouzených, posílení jejich pracovních návyků, získání dalších pracovních dovedností v rámci pracovních činností potřebných k zajištění každodenního chodu věznice.

Pojem **pracovní zařazení u cizího subjektu** znamená, že odsouzení vykonávají specifickou činnost pro zaměstnavatele, který je smluvně vázán s věznici k zajištění práce pro určitý počet vězňů, a která je vykonávána v prostorách věznice tomu určených (u odsouzených s dohledem i mimo areál věznice). Těmto prostorám neboli výrobním halám, jsou uzpůsobeny části venkovních dvorů spojujících jednotlivá křídla budovy věznice, kdy část dvoru je využívána odsouzenými jako tzv. vycházkový prostor a zbývající část je zastavěna pro účely konkrétní výroby. Odsouzení jsou za odvedenou práci placeni cizím subjektem, který je zde zaměstnává. Všechny subjekty mají velmi omezenou kapacitu pracovních míst, řádově se jedná o možnost zaměstnat pouze pár desítek práce schopných odsouzených. V současné době mají odsouzení ve věznici Plzeň na výběr subjekt MEA Metal Applications, s.r.o., který disponuje třemi pracovišti specializujícími se na drobnou kovovýrobu (svařování, lisování, přípravná výroba...), svařování kovových roštů a kompletaci plastových oken a subjekt Solus, s.r.o., který zajišťuje pomocné práce v kantýně.

Dříve ve věznici působilo daleko více cizích subjektů, jako např. Kovošrot, kde odsouzení třídili kovový odpad podle druhu nebo odizolovali kabely, v subjektu Recyklo rozebírali různou elektrotechniku a elektroniku jako jsou např. staré přístroje, telefony, lednice apod., v Hobema CZ, s.r.o., se zabývali řezáním přesných formátů papíru, lepením reklamních brožur nebo vázáním knih a v Medica Handicap, s.r.o., se specializovali na drobné montážní a kompletační práce.⁵³

⁵² Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu v souladu se Zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58. § 28 – 32.

⁵³ Archiv věznice Plzeň. Vlastní sběr informací ve věznici Plzeň. 2017.

Obrázek 4 Práce odsouzených v MEA Metal Applications, s.r.o.⁵⁴

Práce pro věznici je odsouzenými vykonávána také za úplatu, tentokrát vyplácenou ze strany věznice a stejně tak je až na výjimky u odsouzených s dozorem prováděna uvnitř areálu. Jednou z možností zařazení je do **práce údržby**, kdy se odsouzení starají o kompletní údržbu budovy věznice ve smyslu např. drobných stavebních oprav, malování, oprav nábytku, natírání, čištění odpadů, úklidu velitelské budovy, úklidu hlavní vězeňské koupelny (včetně desinfekce), uplatnění zde mají i instalatéři, elektrikáři, truhláři atd. Odsouzení s dozorem mohou některé práce vykonávat i mimo areál věznice a jedná se např. o drobné opravy fasády, sekání zeleně, úklid komunikace včetně posypu a odklizení sněhu.

Další alternativou zaměstnání je práce **v kuchyni**, a to jak v kuchyni pro odsouzené, tak v závodní určené pro zaměstnance. V kuchyni pro odsouzené pracují pouze odsouzení, a to jako kuchaři, pomocná síla a ve výdeji jídel, nad nimiž dohlíží proviantní pracovník. Tento pracovník má mimo dohledu na starosti kompletní zásobování kuchyně. V závodní kuchyni pro zaměstnance věznice pracují pouze prověřeni a bezproblémoví odsouzení, a to jako pomocná síla nebo asistují při výdeji jídel. Podmínkou zařazení odsouzeného do práce v kuchyni je nejen souhlas zařazovací komise, ale i splnění určitých zdravotních podmínek odsouzeným.

Do prací pro věznici dále patří činnosti vězeňské **prádelny**, kde odsouzení nejen třídí a perou prádlo, ale také žehlí, mandlují a dělají drobné šicí opravy oděvů. Díky své nadstandartní velikosti poskytuje prádelna věznice Plzeň své služby i jiným subjektům, např. nejbližším věznicím (Heřmanice) nebo smluvním hotelům. Na odsouzené zařazené do prádelny dohlíží jeden civilní zaměstnanec a v případě nakládky a vykládky prádla cizím subjektům je přítomen i jeden dozorce.⁵⁵

⁵⁴ Vlastní tvorba

⁵⁵ Vlastní sběr informací ve věznici Plzeň. 2017.

Sklad úklidových prostředků poskytuje zaměstnání pouze dvěma odsouzeným s dozorem civilního zaměstnance. Hlavní pracovní náplní je vydávání různých úklidových a dezinfekčních prostředků, toaletních a dalších hygienických pomůcek.

V **autodílně** odsouzení zajišťují běžné údržby a drobné opravy vozidel vězeňské služby, včetně eskortních osobních vozidel a autobusů. Nejčastěji se jedná např. o jejich venkovní a vnitřní mytí, výměny provozních kapalin, drobné karosářské opravy apod.

Velký skleník v areálu věznice poskytuje odsouzeným možnost zaměstnání jako **zahradník**. Pěstují zde sazenice zeleniny a drobnou zeleninu (okurky, rajčata, papriky). V současné době jsou výpěstky prodávány zaměstnancům věznice na základě schválené objednávky, ale dříve se zpracovávaly ve vězeňské kuchyni.

Do prací pro věznici patří logicky i **svoz odpadů**. Tato práce se týká nejen svozu odpadových nádob do jednoho místa určeného pro jejich následný vývoz smluvní společností, ale také k svozu a likvidaci zbytku jídel z obou vězeňských kuchyní. Dříve byl k likvidaci těchto zbytků využíván chov domácích prasat v prostorách věznice. Z důvodu vyvážení nádob do prostor běžně neužívaných odsouzenými, dohlíží na výkon tohoto zaměstnání 1 strážný.⁵⁶

Obrázek 5 Práce údržby a práce v prádelně⁵⁷

K třetí a poslední pracovní aktivitě odsouzených patří **pracovní terapie**, do které jsou odsouzení zařazeni bez nároku na finanční odměnu. Je určena především pro oddělení toxikomanie neboli odsouzeným závislých na alkoholu, drogově závislých a gamblerům. Tito odsouzení mají k dispozici zahradu, kterou nazývají „Ranč ztracených duší“ a kde formou zahradničení pěstují květiny, okrasné stromy, bylinky a také se starají o trávník. Přesto, že je tato pracovní aktivita bez úplaty, jde o velmi oblíbenou terapii, neboť se zde zařazení odsouzení dostávají častěji na venkovní dvůr, který je tomu určen a který smí ostatní

⁵⁶ Vlastní sběr informací ve věznici Plzeň. 2017.

⁵⁷ Vlastní tvorba

odsouzení využívat pouze v době povolených vycházek. Do této aktivity jsou zařazováni jen se svolením vychovatele, nikoli zařazovací komisí jako u ostatních aktivit.

7.3.2 Vzdělávací aktivity

Vzdělávací aktivity jsou odsouzeným poskytovány a umožněny ve Školském vzdělávacím středisku věznice, které zaštiťuje odloučené pracoviště SOU – obor strojírenství, na základě nařízení Ministerstva spravedlnosti č. 1/2007⁵⁸, s akreditací Ministerstva školství, tělovýchovy a mládeže. Správa školského vzdělávacího střediska tedy nespadá pod ředitele věznice, výuka a výchova odsouzených je poskytována ve věznici, civilními zaměstnanci, vychovateli a speciálními pedagogy, v některých případech i samotnými odsouzenými.

Školské vzdělávací středisko se soustředí zejména na základní a střední odborné vzdělávání odsouzených, ale najdou se zde i jedinci se zájmem získat vysokoškolské vzdělání. O zařazení odsouzeného do školského vzdělávacího střediska rozhoduje zařazovací komise ve stejném duchu jako při rozhodování o jejich zařazení do zaměstnání.⁵⁹

Ve věznici Plzeň mají odsouzení, kromě základního vzdělávání, možnost si zvýšit odbornost **v učebním oboru**, např. strojírenská výroba. Tento obor splňuje veškeré zákonné náležitosti, studium je rozvrženo do tří let a zakončeno závěrečnou zkouškou před komisí - tvořena ředitelem školského vzdělávacího střediska, učitelem, mistrem a také zaměstnancem školy, která daný obor zaštiťuje. Praxi vykonávají odsouzení v daném oboru odpovídajících dílnách situovaných v areálu věznice pod dozorem mistrů, výuka probíhá ve třech tomu určených a zařízených učebnách pod vedením civilního zaměstnance vězeňské služby - učitele, který nemá žádnou kázeňskou pravomoc a tresty či odměny za prospěch může příslušným vychovatelům pouze navrhopvat. Při úspěšném dokončení studia složením odborné zkoušky odsouzeným, je školou vydáván Výuční list pouze s hlavičkou této školy, nikoli s hlavičkou či jinou informací o získání vzdělání ve věznici.⁶⁰

⁵⁸ NAŘÍZENÍ ministra spravedlnosti č. 1/2007 ze dne 30. ledna 2007, kterým se zřizuje škola pro osoby ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Praha. 2007.

⁵⁹ NAŘÍZENÍ ministra spravedlnosti č. 2/2009 Sb., kterým se mění nařízení ministra spravedlnosti č. 1/2007, kterým se zřizuje škola pro osoby ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Praha. 2009.

⁶⁰ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Organizační jednotky – Střední odborné učiliště. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-03-30]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/1655/file/PDF/letaky/Letak-plzen.pdf

Obrázek 6 Učebna a dílna SOU⁶¹

Další variantou, kterou si odsouzení mohou zvýšit či rozšířit své vzdělání, jsou **rekvalifikační kurzy**. Jedná se o nižší stupeň učebních oborů, které sice také spadají pod školské vzdělávací středisko, ale není zde podmínkou schválení k zařazení odsouzeného do kurzu od zařazovací komise. Mezi rekvalifikační kurzy patří např. dělník v elektrotechnice, kde si lze představit činnost spojenou se zapojováním drobných elektrických obvodů. Kurz základů práce na počítači se věnuje základním uživatelským dovednostem a znalostem. A např. zahradník se učí drobné pěstitelské činnosti a základní zahradnické práci. MEA Metal Applications, s.r.o., poskytuje odsouzeným rekvalifikační kurzy např. pro řidiče vysokozdvizného vozíku nebo k získání svářečského průkazu.

Pod školské vzdělávací středisko a bez nutnosti schválení zařazovací komisí spadají i **kurzy pro doplnění základního vzdělání**. Tyto kurzy jsou určeny pro odsouzené, kteří mají zájem si rozšířit znalost cizího jazyka nebo naopak pro dosouzené cizince se zájmem o nauku jazyka českého a také pro pologramotné odsouzené k získání alespoň základních vědomostí a dovedností. Jazykové kurzy mohou být vedeni i samotnými odsouzenými (může se jednat o odsouzené učitele, překladatele apod.), a ve většině případů probíhají na kulturní místnosti oddělení, nikoli v určených učebnách. V případě výuky pro odsouzené se zájmem o nauku českého jazyka nebo pologramotné se jedná zejména o osvojení dovedností týkajících se podepisování či vyplňování různých dokumentů, zvýšení gramotnosti v mluveném i psaném projevu, osvojení si základů pravopisu, zvýšení početní gramotnosti zejména v oblasti nakládání s financemi, pomoc při sepsání dopisu blízkým apod.⁶²

Nabídka k získání **vysokoškolského vzdělání** ve věznici je velmi omezená a ojediněle využívána. De-facto jediná možnost k vystudování vysoké školy ve věznicích v ČR

⁶¹ Vlastní tvorba

⁶² Vlastní sběr informací ve věznici Plzeň. 2017.

je studium realizované pod záštitou Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy. Tato fakulta umožňuje vzdělávání prostřednictvím vězeňské služby, kdy mimo získání jejího souhlasu musí zájemci o studium splnit i přijímací řízení fakulty, které probíhá ve věznici Praha - Ruzyně. Pokud uchazeč uspěje, je převeden na celou dobu studia do této pražské věznice. Pro zajímavost, k studiu vysoké školy má odsouzený povolen používat psací stroj. Bibli dostávají všichni odsouzení bezplatně, a to nejen ti, kteří ji potřebují k vysokoškolskému studiu, ale všichni, kteří o ni mají zájem.⁶³

7.3.3 Speciálně výchovné aktivity

Konkrétní problém, potřebu nebo činnost řeší určitá speciální výchovná aktivita, která je cílena na specifickou skupinu odsouzených.⁶⁴

Relaxace hudbou je aktivitou realizovanou především na oddělení pro toxikomany k léčbě závislostí (drogy, alkohol, ale i hazardní hry) s cílem prevence agresivního chování. Probíhá v kulturní místnosti oddělení vybavené navíc i kobercem, kde si odsouzení lehnou na karimatku a poslouchají reprodukovanou hudbu. Po celou dobu jsou pod dohledem terapeuta. Bohužel léčba závislostí v některých případech vede k rozvoji psychopatie u odsouzených.

Podobně i **sociálně psychologický výcvik** je realizován na oddělení toxikomanů. Probíhá ve formě skupinových sezení pod vedením terapeuta, které mají za cíl odstranit psychosociální bariéry u odsouzených.

Pracovní terapie je totožná s činnostmi popsanými v pracovních aktivitách programu zacházení, kdy největším zájmem jsou zde aktivity spojené s prací na zahradě.

Sociálně právní poradenství a psychosociální poradenství mají na starosti sociální pracovníci – civilní zaměstnanci věznice, kteří radí odsouzeným, jaké mají možnosti na úřadech, jak mají určité subjekty kontaktovat, na koho se mají obracet při řešení různých událostí jako je např. rozvod, zřízení péče o děti, žádost o osobní doklady, žádost o příspěvky od státu, o bydlení apod. Také jim radí, jak se mají starat o děti, jaké mají v této otázce možnosti pomoci, předávají jim kontakty na probační mediační službu, kurátory. V otázce finanční gramotnosti radí odsouzeným, jak se chovat zodpovědně při nakládání s financemi, jak se nezadlužit, vyhnout různým druhům nevýhodných úvěrů nebo mít vůli odmítnout

⁶³ IFORUM ČASOPIS UNIVERZITY KARLOVY. Studenti - Univerzita za mřížemi. Katolická teologická fakulta jako jediná nabízí studium i vězňům. *iFORUM časopis Univerzity Karlovy* [online]. Praha: 3. 11. 2014. ©2012 Univerzita Karlova [vid. 2017-03-18]. ISSN 1214-5726. Dostupné z: <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-15402.html>

⁶⁴ Vlastní sběr informací ve věznici Plzeň. 2017.

rychle vydělané finance jako tichý společník, tzv. bílý kuň. Cílem těchto aktivit je převzetí vlastní odpovědnosti odsouzeného na sebe a schopnost se po propuštění z výkonu trestu o sebe ve všech směrech postarat.

V před-výstupním oddělení mají odsouzení, dlouhodobě odsouzení bez výjimky, povinnost se zúčastnit aktivit **občanské přípravy a společensko-vědních**. Zde se učí základním dovednostem a znalostem, mezi které patří jak naprosto základní informace o chodu domácnosti (použití pračky, žehličky, sporáku), tak dostávají aktuální informace o ekonomickém a společenském vývoji ve světě, jsou seznamováni se současným životem venku. **Program „3R“** neboli „Redukce rizik recidivy“ je určen především pro mladistvé a pro odsouzené v typu oddělení s dohledem a dozorem, kde se učí sebe-obslužným činnostem a účastní přednášek na téma jak se správně chovat, jak se o sebe postarat, apod. Hlavním cílem této aktivity, kromě získání základů společenského chování, je motivovat odsouzené k vhodnému způsobu řešení pro ně náročných životních situací a předejít možné recidivě díky lepší znalosti právního prostředí. **Program „3Z“** neboli „Zastav se, zamysli se, změň se.“ je aktivita vedena psychologem a je určena především pro vícekrát odsouzené pro majetkovou trestnou činnost. Prostřednictvím přednášek jsou odsouzení seznamováni s právními předpisy a učeni orientaci v nich, jsou motivováni k životu bez závislostního chování. Sledovaným cílem této aktivity je přivést odsouzené k osvojení si správných sociálních dovedností, samostatného úsudku směřujícího k odmítavému postoji v páčání další trestné činnosti a k celkové změně v jejich myšlení v tomto směru.⁶⁵

Aktivita **zdravého životního stylu** je provozována formou přednášek a je zaměřena na získání kladného postoje odsouzených ke zdravému životu bez kouření, pití alkoholu, braní drog a dalších možných závislostí. Má za cíl odsouzeným ukázat jak žít lepším životem bez těchto negativních aspektů, jak správně nakládat s volným časem, jak se vhodně zabavit a najít si zájmy k dalšímu osobnímu rozvoji.

Podobně tak **fyzicky zátěžový program** vede odsouzené k lepšímu životnímu stylu a je většinou plněn činnostmi sportovních kroužků.

7.3.4 Zájmové aktivity

O zájmové aktivity projevují odsouzení nepřekvapivě ten největší zájem. Znamenají pro ně jakési chvilkové vytržení z vězeňského života a alespoň myšlenkový útěk do normálního světa. Nejen, že při těchto aktivitách na chvíli zapomenou, kde jsou, ale také

⁶⁵ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. Fond věznice Plzeň.

ze sebe vypustí přebytečné emoce a energii nashromážděné za celé dny rituálním životem ve věznici, a i to v důsledku vede ke snížení či vzniku případných možných konfliktů mezi odsouzenými. Cílem těchto aktivit je především uznání kolektivní hry, respektování ostatních zúčastněných, dodržování určitých pravidel, rozvoj soutěživosti, zvyšování sebeovládání, schopnost organizace, korekce dosavadního způsobu chování a jednání, atd.

K těm nejatraktivnějším zájmovým aktivitám bezesporu patří aktivity **sportovní**. Všeobecně jakýkoliv pohyb je odsouzenými velmi vítaný, nemluvě o tom, že pro fotbal či nohejbal mají možnost využívat nejen velkou vězeňskou tělocvičnu pro sportovní aktivity určenou, ale navíc mají možnost pro tyto činnosti využívat i venkovní dvůr, který je jinak určen pouze pro dobu vycházek v jejich osobním volnu. Ve zmíněné vězeňské tělocvičně mají odsouzení dále možnost hrát líný tenis nebo volejbal. Na chodbách oddělení mají odsouzení zařazení do sportovních aktivit k dispozici stolní tenis, stolní hokej i fotbal, kulečnick a také šipky. Odsouzení mají dále možnost v rámci sportovní aktivity navštěvovat určenou posilovnu a věnovat se tak kondičnímu cvičení a rekreační kulturistice. Do tohoto programu jsou přednostně zařazováni odsouzení z diferenciacní skupiny č. 1, tzv. za odměnu.

K dalším velmi atraktivním zájmovým aktivitám patří **rukodělné činnosti**. Jednou z těchto činností je tvorba keramických výrobků v dílně vybavené hrnčířským kruhem a pecí. Dále např. modelářský kroužek, kde se odsouzení věnují lepení různých papírových modelů, nebo také malířský či hudební kroužek.

Pod pojmem aktivity zaměřené na **rozšíření základních informací** se skrývá filmový kroužek, zeměpisný a přírodovědný kroužek, kulturně naučný kroužek, šachy, ale také kroužek základů právní znalosti a sportovní teorie. Tyto aktivity probíhají pod vedením vychovatele v kulturní místnosti oddělení, a to buď s výkladem a názornou ukázkou z knih a různých publikací, ukázkou na mapě světa nebo formou sledování filmů, dokumentů a cestopisů, které odsouzení zpětně rozebírají a komentují. Výběr druhu televizního pořadu, filmu a dokumentu vhodného ke sledování určuje vždy speciální pedagog. Cílem těchto aktivit je posílení kladných sociálních vlastností u odsouzených, rozšíření jejich všeobecného přehledu, rozvoj osobnosti, tolerance k jiným kulturám a tradicím, smysluplného využívání volného času atd. Kroužek základů právní znalosti nemá bohužel k dispozici příliš mnoho materiálních podkladů a probíhá většinou jen formou přednášek. Ve sportovní teorii se odsouzení seznamují s pravidly různých sportovních her.⁶⁶

⁶⁶ Vlastní sběr informací ve věznici Plzeň. 2017.

7.3.5 Oblast utváření vnějších vztahů

V rámci sociálně právního poradenství či občanské výchovy vede sociální pracovník aktivitu zaměřenou na finanční gramotnost, dluhové a před-výstupní poradenství. Podrobně již bylo popsáno ve speciálně výchovné aktivitě.

7.4 Minimální program zacházení

Plnění minimálního programu zacházení je povinné pro všechna oddělení a odsouzené, a ti jej nemůžou odmítnout. Tento program odsouzení vykonávají bez finančního nároku za odvedenou **práci pro věznicí**. Patří sem především úklidové práce pro oddíl a venkovní dvůr, na který jsou zařazeni, a to např. zametání a vytírání chodeb, mytí umývárny, shrabávání listí, odklizení sněhu, případně i mytí oken na cele. Pokud chtějí, mohou si odsouzení požádat o poskytnutí materiálu a sami si ve vlastní režii vymalovat celu nebo kulturní místnost.⁶⁷

7.5 Motivace odsouzených

Každý, bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o člověka odsouzeného nebo žijícího na svobodě běžným životem, je k něčemu motivován ať už sám sebou či někým druhým, či obojím dohromady. Vidina lepšího života, získání nějakého prospěchu, uznání, výhod, odměny v různých podobách pobízí kohokoliv ke splnění vytyčeného cíle. V případě odsouzených je takovou motivací, získání lákavých výhod a odměn za poměrně malé úsilí, nejúčinnějším prostředkem.

Odsouzení jsou motivováni odlišně dle jejich zařazení do příslušného typu ostrahy – A, B, C nebo D. A právě zařazení, nebo spíše přeřazení do jiného, logicky nižšího typu ostrahy, je pro odsouzené největší motivací k vlastní resocializaci. Jak již bylo výše zmíněno, nejvyšší podíl při rozhodování o změně diferenciaci odsouzeného má vyhodnocení plnění programu zacházení odsouzeným, kdy podmínkou pro přeřazení do nižšího stupně ostrahy je samozřejmě v první řadě dlouhodobé vzorné plnění všech jeho povinností, vzorný způsob chování, nulový počet kázeňských trestů a další kritéria, které jsou programem zacházení vyhodnocována.⁶⁸

Nejvyšším motivačním činitelem pro odsouzené je získání podpory od ředitele věznice směřující k jeho podání návrhu nebo k připojení se k návrhu o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu. Neméně velkým motivačním činitelem je dosažení podání

⁶⁷ Vlastní sběr informací ve věznici Plzeň. 2017.

⁶⁸ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. Fond věznice Plzeň.

návrhu ředitelem věznice k přeřazení odsouzeného do jiné věznice s nižším stupněm ostrahy. Mezi tyto významné motivace lze jistě zahrnout i možnost opuštění věznice odsouzeným v souvislosti s návštěvou blízkých, umožnění návštěvy např. kulturních akcí konaných mimo věznici nebo za účelem plnění programu zacházení či docházky do školy nebo plnění pracovních úkolů.

Mezi nižší motivační činitele, ale pro odsouzené velmi významné, patří celá řada výhod, které mohou získat, jako je např. navýšení počtu hodin k realizaci vycházek ve věznici, vyšší počet povolených osob k návštěvě odsouzeného ve věznici, povolení k realizaci návštěvy bez přítomnosti dozorce, přednostní zařazení do práce a s tím spojené další výhody, možnost vícekrát v týdnu uskutečnit nákup ve vězeňské kantýně nebo umožnění jednorázového nákupu ve vyšší cenové relaci než je obvyklé, neomezená účast na kulturních akcích pořádaných ve věznici, možnost užívání posilovny, povolení sledování televize i po ohlášení večerky až do 24 hodin, možnost úpravy ubytovacího prostoru v maximálním rozsahu (poličky, květiny, fotografie apod.), možnost nošení vlastní obuvi, poskytnutí různých materiálů a věcí pro aktivity programu zacházení, přídavky na svačinu pro odsouzené zařazené do práce a mnoho, mnoho dalšího.

Pro některé odsouzené je však největším motivačním činitelem fakt, že díky zařazení do zaměstnání ve věznici a tedy díky finanční odměně za jimi odvedenou práci, mají možnost se vrátit ke svým blízkým, po uplynutí výkonu trestu, téměř nebo zcela bez dluhů, a to přesto, že je po zdanění část obnosu, který za práci dostávají určena nejen na jejich kapesné, ale i na náklady související s výkonem trestu a soudem stanovených pohledávek.

Vzorné plnění programu zacházení, minimum nebo žádný záznam o kázeňském trestu a naopak záznam o kázeňských odměnách za práci pro věznici, prokazuje snahu odsouzeného o znovu začlenění se do společnosti a jeho resocializaci.

7.6 Podíl odsouzených na organizaci života ve věznici

Odsouzeným je umožněno se podílet na některých záležitostech týkajících se běžného života ve věznici. Jednou z takových možností, o které již bylo pojednáno ve vzdělávacích aktivitách programu zacházení, je účast odsouzeného coby lektora na výuce cizích jazyků, počítačové znalosti, odborných předmětů atd. Další možností, o které již bylo také hovořeno pro změnu v pracovních aktivitách programu zacházení, je pověření odsouzeného jako pomocného mistra nebo vedoucího pracovní skupiny, kdy má za úkol vést a organizovat práci v jemu svěřeném pracovním úseku.

Další činností, kterou se odsouzení podílejí na organizaci života ve věznici je tzv. „oddílová služba“ - samospráva, kterou na každém oddíle vykonávají 1 -2 odsouzení, vybraní příslušným vychovatelem, zpravidla po konzultaci se speciálním pedagogem. Tito odsouzení působí jako zástupci odsouzených, mají jejich plnou důvěru a respekt. Činnost vykonávají dobrovolně a bezplatně. Mají za úkol např. předávat prostředky k úklidu na oddělení, předávají vychovatelům a dozorcům většinové požadavky odsouzených (prodloužení sledování televizních programů, žádosti o drobné úpravy či doplňky zařízení), jinak řečeno jsou prostředníky mezi vychovateli či pedagogy v zájmových věcech většiny odsouzených daného oddílu.⁶⁹

Ani v jednom případě nevznikají takto pověřeným odsouzeným jakékoliv nařizovací pravomoci vůči ostatním odsouzeným.

7.7 Úloha speciálního pedagoga na oddělení výkonu trestu

O tom, kdo konkrétně je a jaké úkoly plní speciální pedagog při zabezpečování výkonu trestu odnětí svobody, výkonu vazby či zabezpečovací detence pojednává nařízení č. 21/2010 generálního ředitele Vězeňské služby České republiky.⁷⁰

V úkolech speciálního pedagoga pro oddělení výkonu trestu je v tomto nařízení mimo jiné stanoveno, že:

„Speciální pedagog je odborný zaměstnanec oddělení, který garantuje u svěřených odsouzených odbornou úroveň realizace programu zacházení a vnitřní diferenciaci. Metodicky usměrňuje výkon práce vychovatelů. Za metodické usměrňování určených zaměstnanců nelze považovat vedení administrativy spojené s plánováním služeb, výkaznictvím odpracovaných hodin, vedením evidence o docházce, čerpání dovolené, apod. odpovídá, ve spolupráci s ostatními odbornými zaměstnanci, za úroveň odborného zacházení s jednotlivými odsouzenými v návaznosti na jejich komplexní zprávy.

Speciální pedagog je odborným poradcem ředitele věznice v oblasti pedagogických aspektů výkonu trestu, a to z hlediska všech zúčastněných (odsouzených i zaměstnanců).

Speciální pedagog je přímo podřízen vedoucímu oddělení výkonu trestu.“⁷¹

⁶⁹ Vlastní sběr informací ve věznici Plzeň. 2017.

⁷⁰ NAŘÍZENÍ č. 21/2010 generálního ředitele VŠČR, kterým se stanoví úkoly občanských zaměstnanců a příslušníků VŠČR při zabezpečování VTOS, VV a výkonu zabezpečovací detence ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ NAŘÍZENÍ č. 21/2010 generálního ředitele VŠČR, kterým se stanoví úkoly občanských zaměstnanců a příslušníků VŠČR při zabezpečování VTOS, VV a výkonu zabezpečovací detence ve znění pozdějších předpisů. Praha. 2010. § 6 odst. 1, 2 a 3.

Dále jsou v tomto nařízení vyjmenovány základní úkoly, které speciální pedagog plní při práci s odsouzenými samostatně a vlastním tvůrčím způsobem. Jedná se zejména o zpracovávání koncepcí činností na určité období pro jednotlivé odsouzené, které obsahují konkrétní složky programu zacházení a předkládá je ke schválení řediteli věznice; metodou dle svého uvážení provádí pedagogickou diagnostiku a zpracovává pedagogické posouzení v rámci komplexní zprávy s příslušným doporučením pro program zacházení; zpracovává měsíční (týdenní) přehled a spolu s ostatními odbornými zaměstnanci stanoví konkrétní programy zacházení jednotlivým odsouzeným, které poté vyhodnocuje a aktualizuje; podle vlastního odborného zaměření a podmínek ve věznici vede aktivity programu zacházení z oblasti speciálně výchovných nebo vzdělávacích aktivit a zároveň k nim vede potřebnou dokumentaci; sleduje kvalitu a množství účasti odsouzených v aktivitách programu zacházení, změny v chování odsouzených, které průběžně hodnotí a kladné změny upevňuje; usměrňuje metodicky vychovatele v přípravě a vedení jednotlivých aktivit; zúčastňuje se jednání poradních orgánů ředitele věznice včetně poradny odborných komisí; předkládá odborná stanoviska k přeřazování odsouzených v rámci vnitřní diferenciaci odsouzených; navrhuje přeřazení odsouzených na jiná oddělení, než v kterých jsou zařazeni s ohledem na změny v jejich chování, navrhuje zařazení odsouzených do rizikové skupiny, tzn. do skupiny odsouzených, kteří jsou možnými objekty napadení a šikany; spolupracuje se sociálními pracovníky a zákonnými zástupci odsouzeného mladistvého z důvodu řešení přípravy na jeho budoucí povolání; podílí se na výběru odsouzených k zařazení do zaměstnání, vzdělávání či jiné rekvalifikace; je odborným garantem skladby knihovního fondu a mediálního výběru pro odsouzené; provádí orientační pedagogické pohovory, poskytuje poradenskou pomoc nebo individuální péči při krizových psychických stavech; zkoumá příčiny vzniku mimořádných událostí a navrhuje příslušná opatření; realizuje svěřenou kázeňskou pravomoc; podílí se na rozhodování o přerušení výkonu trestu, o zaměstnání mimo areál věznice, o dočasném opuštění věznice, o účasti na akcích mimo areál věznice; vyjadřuje se k výběru odsouzených žádajících o zařazení do práce, žádajících o návštěvy bez nutnosti zrakové a sluchové kontroly, o přemístění odsouzených do jiného typu věznice.⁷²

7.8 Realizace aktivit programu zacházení

Aktivity programu zacházení jsou realizovány formou individuálního nebo skupinového působení, přičemž plnění určitých aktivit je odsouzeným stanoveno povinně, např. sebe-

⁷² NAŘÍZENÍ č. 21/2010 generálního ředitele VSČR, kterým se stanoví úkoly občanských zaměstnanců a příslušníků VSČR při zabezpečování VTOS, VV a výkonu zabezpečovací detence ve znění pozdějších předpisů. Praha. 2010. § 6 odst. 4.

obslužné činnosti, sociální a psychosociální poradenství zaměřené na návrat do běžného života na svobodě. Toto poradenství má za cíl např. pomoci odsouzenému obnovit či prohloubit jeho vztah k rodině, naučit jej řešit běžné sociální problémy, orientovat se v současné společnosti, zvládnout kontakt s různými úřady, respektovat zákon nebo si osvojit základy společenského chování. Odsouzení jsou zároveň vedeni k rozvíjení a upevňování pracovních návyků, a to formou jejich zařazení do práce ve věznici i mimo ni nebo formou pracovní terapie.

Čas určený k plnění aktivit programu zacházení je stanoven vnitřním řádem věznice v časovém rozvrhu dne, který je zpracován individuálně pro jednotlivé skupiny odsouzených. Jednotlivé skupiny tvoří nezaměstnaní a pracující odsouzení. U odsouzených zařazených do zaměstnání se časový rozvrh dne liší dle jejich směnnosti, tj. na časový rozvrh dne pro pracující v jednosměnném provozu a časový rozvrh dne pro pracující v ranním, odpoledním či nočním provozu. Další skupiny tvoří odsouzení zařazení do aktivit školského vzdělávacího střediska, odsouzení s rozšířeným režimem uzamykání v zájmu zachování pořádku a bezpečnosti, odsouzení zařazení do samovazby, eskortního oddělení a výstupního oddělení.

Časový rozvrh dne odsouzeného:⁷³

05:45 h	Budíček
05:45 – 05:55 h	Osobní hygiena
05:55 – 06:05 h	Prověrka početního stavu
06:05 – 07:00 h	Ranní úklid
07:00 – 17:55 h	Aktivity programu zacházení, osobní volno, činnost pro zajištění chodu věznice
17:55 – 18:05 h	Prověrka početního stavu
18:05 – 20:30 h	Aktivity programu zacházení, osobní volno, činnost pro zajištění chodu věznice
20:30 – 21:30 h	Osobní volno
21:30 – 21:45 h	Osobní hygiena, úklid
21:45	Večerka
21:45 – 05:45 h	Noční klid

⁷³ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. Fond věznice Plzeň.

V případě jednosměnného provozu je odsouzenému o patnáct minut zkrácena doba na ranní úklid z důvodu jeho přípravy a nástupu do zaměstnání, které následně vykonává v čase běžné osmihodinové pracovní doby. Po ukončení této pracovní doby navazuje ihned na původní časový rozvrh dne odsouzeného. Víkend zůstává časový rozvrh beze změn.

Odsouzený zařazený do ranní směny má časový rozvrh dne posunut o hodinu zpět, kdy osmihodinovou pracovní dobu vykonává v době od 6:00 do 14:30 hodin a den končí večerkou taktéž o hodinu dříve. Ranní kontrola početního stavu je uskutečňována až na samotném pracovišti před zahájením pracovní doby. Zbytek dne včetně víkendu probíhá obdobně jako u jednosměnného provozu, s rozdílem nedělní večerky, která je již opět posunuta o hodinu dříve z důvodu dřívějšího času nástupu do zaměstnání.

Odpolední a noční směna má svůj časový rozvrh dne zcela odlišný od ostatních. U odpolední směny je budíček posunut až na sedmou hodinu ranní a večerka na jedenáctou hodinu noční. Zaměstnání odsouzení vykonávají v čase od 14:00 – 22:00 hodin, přičemž aktivity programu zacházení jsou jim určeny pouze v dopoledních hodinách. Víkendy opět zůstávají beze změn. Noční směny vykonávají odsouzení od neděle do čtvrtka a každá tato směna začíná ve 22:00 hodin večer a končí v 06:00 hodin ráno, kdy po osobní hygieně následuje čas pro spánek. Pro aktivity programu zacházení je odsouzeným určen čas zejména v odpoledních hodinách, v neděli i v hodinách odpoledních, a pouze sobota je opět ve stejném režimu původního časového rozvrhu dne jako u ostatních.

Odsouzení zařazení do výuky ve školském vzdělávacím středisku mají čas určený k výuce v době od 07:45 – 14:45 hodin s jednou hodinovou přestávkou na oběd. Po ukončení výuky následuje ihned běžný režim dne dle standardního časového rozvrhu dne odsouzeného. Víkendy jsou opět jako u ostatních beze změn.

Výstupní oddělení se v časovém rozvrhu dne od základního režimu liší pouze v obsahu aktivit programu zacházení, které jsou přímo specifické pro toto oddělení včetně zahrnutí pracovních terapií, jak již bylo popsáno výše. Zásadním specifikem časového rozvrhu tohoto oddělení je zanesení povinného komunitního setkání odsouzených, a to každou středu od 13:00 hodin. Ostatní časové rámce zůstávají beze změn.⁷⁴

7.8.1 Zaměstnatelnost odsouzených

O tom, zda bude odsouzený zařazen do zaměstnání a do jaké pracovní skupiny, rozhoduje ředitel věznice na základě doporučení od odborníků podílejících se na celkovém hodnocení

⁷⁴ Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu. Fond věznice Plzeň.

jednotlivých odsouzených a stejně tak rozhoduje o jejich pracovní době a v případě potřeby nařizuje i přesčasy. Taktéž ředitel věznice rozhoduje o přeřazení odsouzeného do jiné pracovní skupiny, než do které byl původně zařazen, samozřejmě vždy v souladu s účelem výkonu trestu. V případě, že je odsouzený do práce zařazen a on ji odmítne vykonávat, dopustí se tím závažného porušení svých povinností a je mu zpravidla uložen kázeňský trest, jsou mu odepřeny veškeré zájmové aktivity včetně možnosti sledovat televizní vysílání a je oddělen od ostatních odsouzených. Od povinnosti pracovat je zproštěn odsouzený starší 65 let, plně invalidní nebo jehož zdravotní stav neumožňuje trvalou pracovní činnost a odsouzený v dočasné pracovní neschopnosti např. z důvodu nemoci či úrazu. Všichni odsouzení zařazení do práce musí být prokazatelně seznámeni se svými právy a povinnostmi, s předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při výkonu zaměstnání, protipožárními předpisy a musí být k dané práci dostatečně proškoleni. Dohled nad nimi, ať už při práci odsouzených uvnitř věznice nebo mimo ni, vykonává určený zaměstnanec věznice.⁷⁵

Bohužel se každým rokem snižuje práce schopnost odsouzených, většinou ze špatných zdravotních důvodů. Např. v roce 2010 bylo zaměstnáno 62,35% odsouzených v rámci všech věznic v České republice a v roce 2015 to už bylo pouze 55,09%.⁷⁶ Nízkému procentu nenapomáhá ani skutečnost, že se do zaměstnanosti odsouzených započítávají i vzdělávací a terapeutické programy.

Současný stav zaměstnaných ve věznici Plzeň je 28,36% z celkového kmenového stavu 1396 odsouzených. Do práce není ze zdravotních důvodů zařazeno 136 osob, dalších 89 je zařazeno do vzdělávacího programu a 44 do terapeutického programu, práce bez odměny vykonává 5 odsouzených, schopno pracovat je 753 osob, ale z toho je do práce zařazeno pouze 369 odsouzených.⁷⁷

Umožnit odsouzenému zařazenému do kategorie C pracovat mimo areál věznice je finančně velmi náročné. Je třeba vzít v úvahu povinnost dodržet předepsané zabezpečení pracoviště, ke kterým patří např. předpisem stanovené oplocení a podmínky nepřetržitého dozoru zaměstnancem vězeňské služby a také způsob bezpečného převozu odsouzeného.

⁷⁵ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58.

⁷⁶ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2010 a 2015*. Praha. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky. 2010, 2015. (účelová publikace).

⁷⁷ Autor neuveden. Týdenní přehled zaměstnanosti odsouzených ve věznici Plzeň. 14. týden 2017. Plzeň.

7.8.2 Vzdělávání odsouzených

Nedílnou součástí programů zacházení je vzdělávání odsouzených, kteří mají možnost se přihlásit k nejnižšímu stupni vzdělanosti, tj. do různých kurzů a rekvalifikačních kurzů, dále k základnímu vzdělání, do učebních oborů až po střední a vysokoškolské vzdělání. Odborná učiliště a vyšší vzdělávání zajišťují odloučená pracoviště příslušných školských zařízení, ve spolupráci s orgány státní správy a samosprávy ve školství a samozřejmě s věznicí. Odsouzení po úspěšném absolvování studia obdrží standardní doklad o dosaženém vzdělání od dané školy ve formě např. výučního listu, maturitního vysvědčení či vysokoškolského diplomu, které smí obsahovat pouze předepsané informace, a ve kterých v žádném případě nesmí být uvedeno, že bylo vzdělání absolventem získáno ve věznici při výkonu trestu. Pokud je odsouzený během studia z výkonu trestu propuštěn, má i poté možnost ve vzdělávání na příslušné škole pokračovat a dokončit jej.

7.9 Vyhodnocování plnění programu zacházení

Programy zacházení jsou vyhodnocovány vychovatel daného oddělení, a to jednou za dva měsíce u odsouzených zařazených na oddělení s dozorem, jednou za tři měsíce u odsouzených zařazených na oddělení s ostrahou a jednou za šest měsíců u odsouzených zařazených na oddělení se zvýšenou ostrahou. Předmětem hodnocení je plnění cíle programu zacházení odsouzeným, míra využívání stanovených prostředků k jeho realizaci a dalších poznatků o odsouzeném. Není výjimkou, že u odsouzeného dojde v průběhu výkonu trestu ke změnám např. v rodinném stavu (rozvod, rozchod), ke ztrátě zaměstnání, nebo že se přestane účastnit některé z dříve navštěvované aktivity programu zacházení či naopak jinou navštěvovat začne. Poté je na speciálním pedagogovi, aby provedl aktualizaci programu zacházení ke skutečnému stavu a potřebě hodnoceného odsouzeného. Všechna zpracovaná hodnocení a veškeré změny provedené v programu zacházení jsou odsouzeným předloženy k vyjádření a případným připomínkám.⁷⁸

Výsledkem programu zacházení je úspěšná resocializace odsouzených, kdy by z nich měli být přizpůsobiví občané připravení k integraci do společnosti po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Podmínky ve věznicích bohužel nejsou zrovna přívětivé, a ještě dlouho potrvá, než budou odpovídat skutečným potřebám práce s odsouzenými. Do budoucna bude potřeba ještě zajistit dostatek kvalifikovaných a schopných odborníků a připravit jim podmínky, aby svou náročnou práci mohli vykonávat řádně a na požadované úrovni.

⁷⁸ Vyhláška MS č. 19/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 22. 1. 2015. Částka 12.

8 Kvantitativní výzkum

Druhou část své práce věnuji kvantitativnímu výzkumu realizovaného formou standardizovaného dotazníkového šetření u odsouzených zařazených na oddíl 1/5 – 2, 3 věznice Plzeň, oddělení s ostrahou. Do tohoto výzkumu se dobrovolně zapojilo celkem 80 odsouzených.

Výzkum byl proveden předložením výše uvedeným odsouzeným polo-strukturovaného dotazníku (viz. Příloha č. 2) o celkovém počtu 25 otázek, a to v lednu roku 2017. Dotazovaní měli možnost volby jedné (i více) z nabídnutých odpovědí, případně měli možnost volby odpovědi vlastní. Zjištěné výsledky jsou interpretovány pomocí statistické metody.

8.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjištění, zda program zacházení plní účel, pro který byl vytvořen a v jaké míře ovlivňuje budoucí život odsouzených, jelikož největší část oddělení s ostrahou tvoří skupina recidivních odsouzených, tedy těch, kteří se po propuštění z výkonu trestu vracejí k opětovnému páchání trestné činnosti.

8.2 Hypotézy

Hlavní hypotéza, která bude potvrzena nebo naopak je, že:

Program zacházení je účinný prostředek vedoucí k nápravě chování a myšlení u většiny odsouzených a dostatečně je ovlivňuje k úspěšnému a beztrestnému znovu začlenění se do společnosti po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Vedlejší hypotézy, které budou potvrzeny nebo naopak:

- a) Většina odsouzených jsou nevzdělaní lidé, bez stálého zaměstnání a bez pevných rodinných vztahů.**
- b) Většina odsouzených nemá zájem získat vyšší vzdělání nebo být zařazen do zaměstnání ve věznici.**

8.3 Realizace výzkumu

Dotazníky byly odsouzeným rozdány prostřednictvím vychovatele a odsouzení je vyplňovali anonymně. Otázky jim byly předem vychovatelem přečteny a vysvětleny, aby bylo co nejvíce odstraněno riziko z jejich nepochopení. Na realizaci výzkumu byl odsouzeným vymezen čas v rámci aktivit programu zacházení dle denního rozvrhu. Vyplněné dotazníky

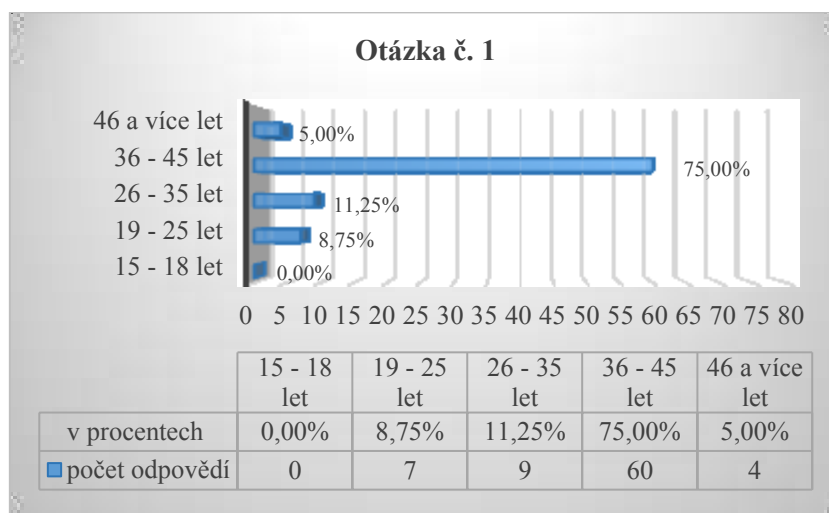
byly odsouzenými vhozeny do určené papírové krabice. Poté následovalo vyhodnocení odpovědí a ověření hypotéz.

8.4 Interpretace výsledků výzkumu

Všemi jednotlivými odsouzenými, podílejícími se na výzkumu, bylo zodpovězeno všech pětadvacet předložených otázek. Nikdo z dotazovaných nevyužil možnost zvolit si vlastní odpověď, tedy všechny otázky byly zodpovězeny pouze formou zaškrtnutí jedné z předepsaných odpovědí.

Otázka č. 1: Do jaké věkové kategorie spadáte?

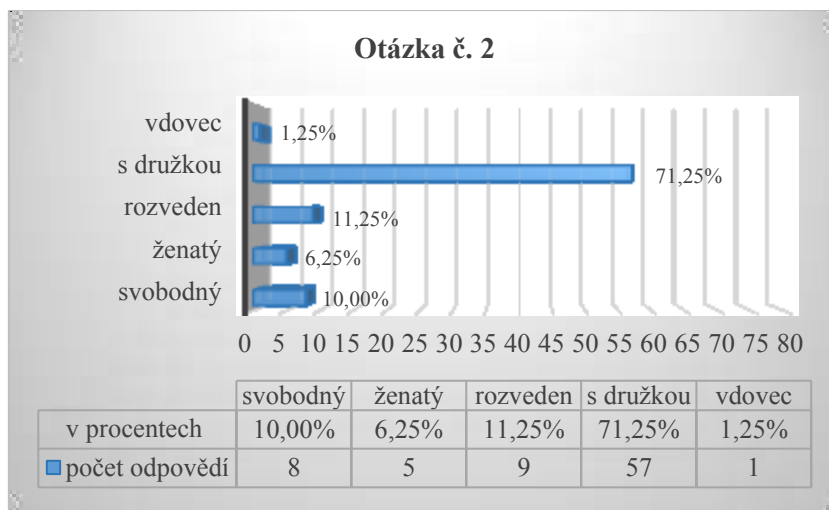
Ze zpracovaných odpovědí jednoznačně vyplývá, že největší skupinu respondentů (60 mužů) na zkoumaném oddílu tvoří muži ve věku 36 – 45 let, tedy v nejvíce produktivním věku. Naopak oproti této silné skupině jsou zde mladší i starší věkové kategorie zastoupeny v počtu jen několika jednotlivců (do 25 let pouze 7 mužů, do 35 let 9 mužů a nad 45 let jen 4 muži).

Graf 1 Do jaké věkové kategorie spadáte?

Otázka č. 2: Jaký byl váš rodinný stav před nástupem do výkonu trestu?

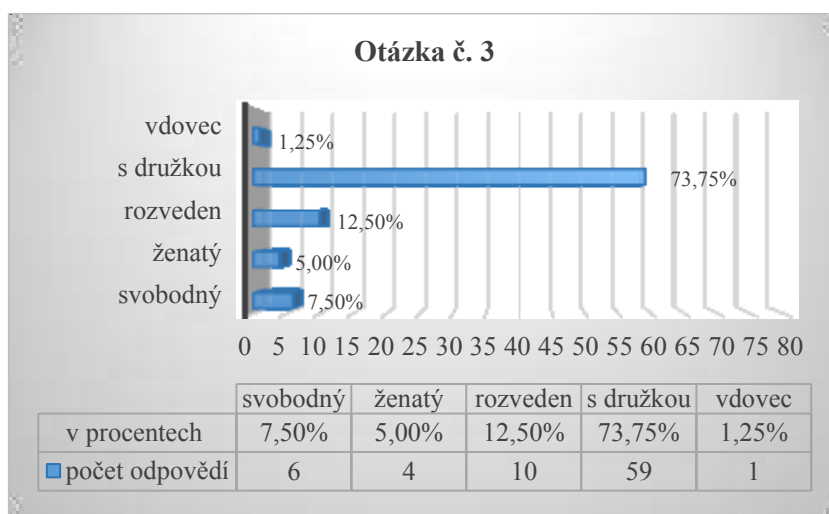
Většina respondentů (57 mužů) uvedla, že před nástupem do výkonu trestu žili v neformálním svazku, tedy s družkou, v manželství žilo pouze 5 respondentů. O něco více je zde respondentů, kteří nežili v žádném vztahu, tedy svobodných (8 mužů), rozvedených (9 mužů) a našel se zde i jeden vdovec.

Graf 2 Jaký byl váš rodinný stav před nástupem do výkonu trestu?

Otázka č. 3: Jaký je Váš současný rodinný stav?

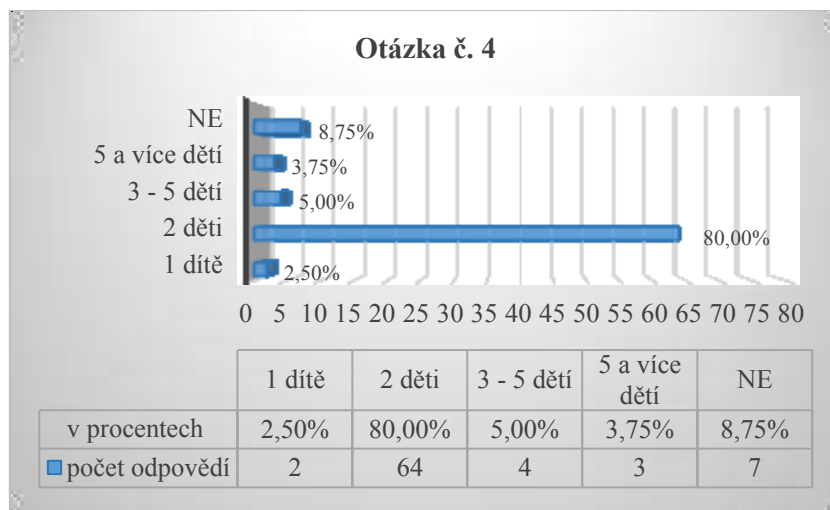
Za dobu pobytu respondentů ve výkonu trestu se jejich rodinný stav dle zjištěných údajů nepatrně změnil. 59 respondentů uvedlo, že v současné době žije v neformálním svazku s družkou, pouze 4 respondenti zůstali ženatí, stav rozveden uvedlo již 10 respondentů, ale svobodných naopak zůstalo jen 6 a vdovec 1.

Graf 3 Jaký je Váš současný rodinný stav?

Otázka č. 4: Máte děti mladší 18 let a kolik?

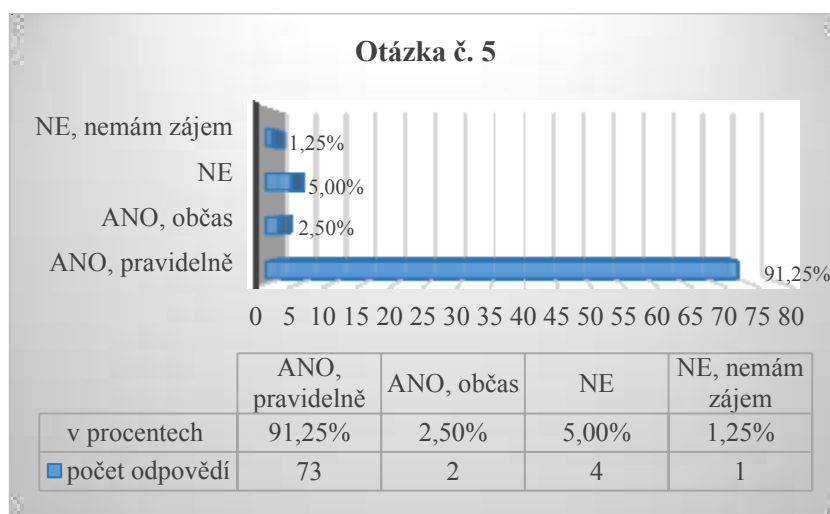
64 respondentů uvedlo, že mají dvě děti mladší osmnácti let, více jak pět dětí má pouze 5 ze všech respondentů a jeden z nich k zaškrtnuté odpovědi napsal do závorečky číslovku 11 (zřejmě skutečný počet dětí). Jedno dítě mají pouze 2 respondenti, tři až pět dětí 4 respondenti a žádné dítě ještě nemá 7 respondentů.

Graf 4 Máte děti mladší 18 let a kolik?

Otázka č. 5: Navštěvují Vás rodinní příslušníci ve věznici?

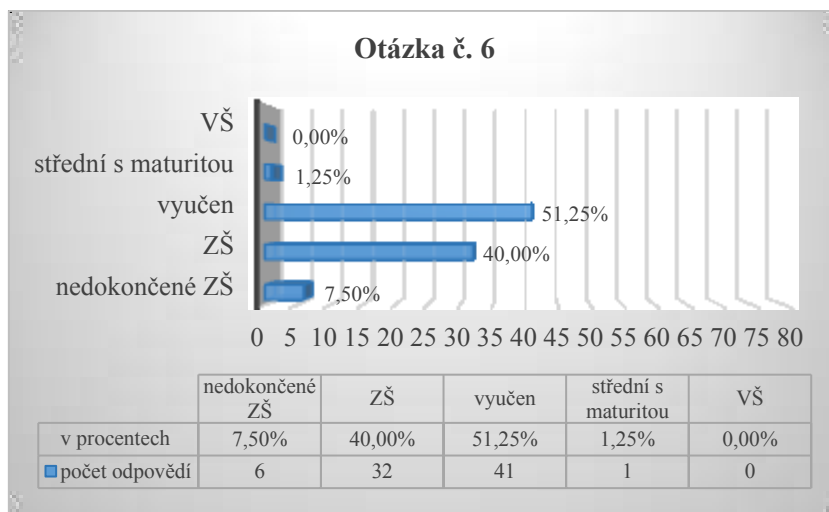
Zde téměř všichni respondenti (73 odsouzených) uvedli, že jsou pravidelně navštěvováni svými rodinnými příslušníky, pouze u 3 z nich jsou tyto návštěvy nepravidelné, ve 4 případech k návštěvám ze strany rodiny nedochází vůbec a 1 respondent nemá o kontakt s rodinou zájem.

Graf 5 Navštěvují Vás rodinní příslušníci ve věznici?

Otázka č. 6: Kterého nejvyššího vzdělání jste dosáhl?

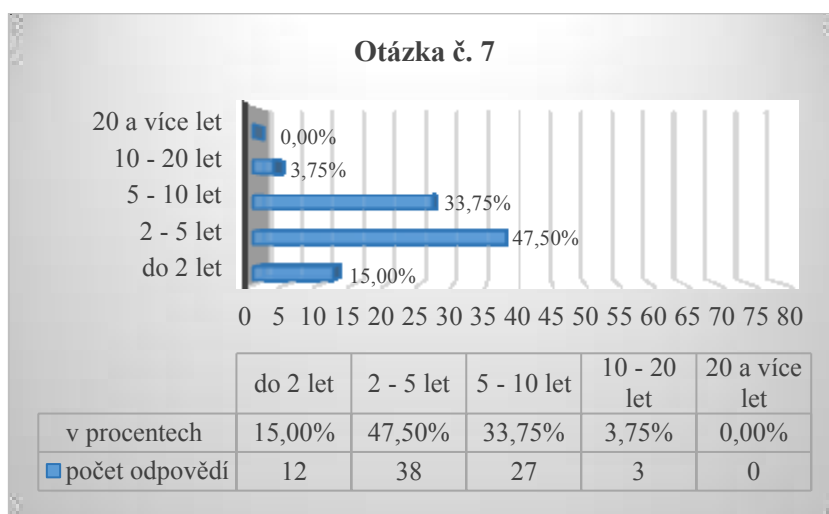
Více jak 1/2 respondentů (41 mužů) uvedla, že má dokončené vzdělání získáním výučního listu, o něco méně respondentů (32 mužů) dosáhla základního vzdělání a šest respondentů jej vůbec nedokončila. Jen jeden respondent ukončil střední školu maturitou.

Graf 6 Kterého nejvyššího vzdělání jste dosáhl?

Otázka č. 7: V jaké délce Vám byl vyměřen současný trest odnětí svobody?

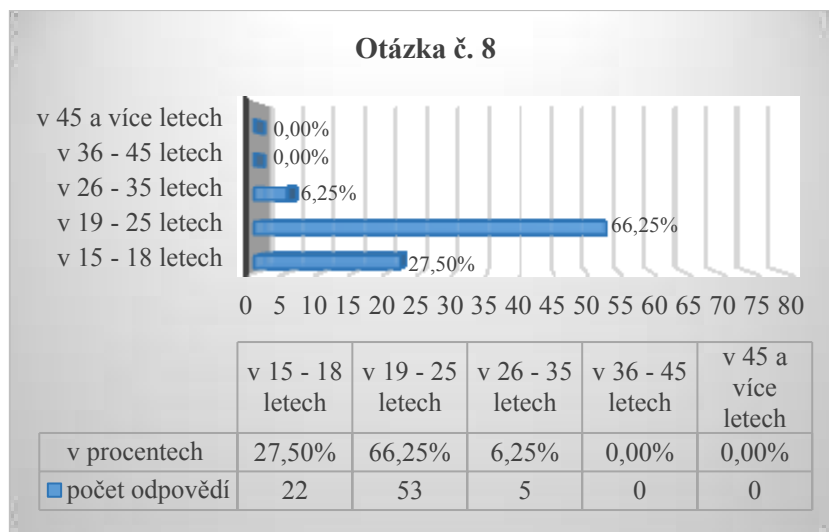
Z grafu vyplývá, že největší skupinu (38 mužů) tvoří odsouzení k délce trvání výkonu trestu odnětí svobody od 2 do 5 let. Druhou větší skupinou (27 mužů) jsou odsouzení na dobu 5 až 10 let. Délku trestu odnětí svobody do 2 let uvedlo 12 respondentů a na nejdelší dobu 10 až 20 let odnětí svobody uvedli 3 respondenti. Na více jak 20 let není odsouzen žádný z respondentů.

Graf 7 V jaké délce Vám byl vyměřen současný trest odnětí svobody?

Otázka č. 8: V kolika letech jste byl poprvé odsouzen?

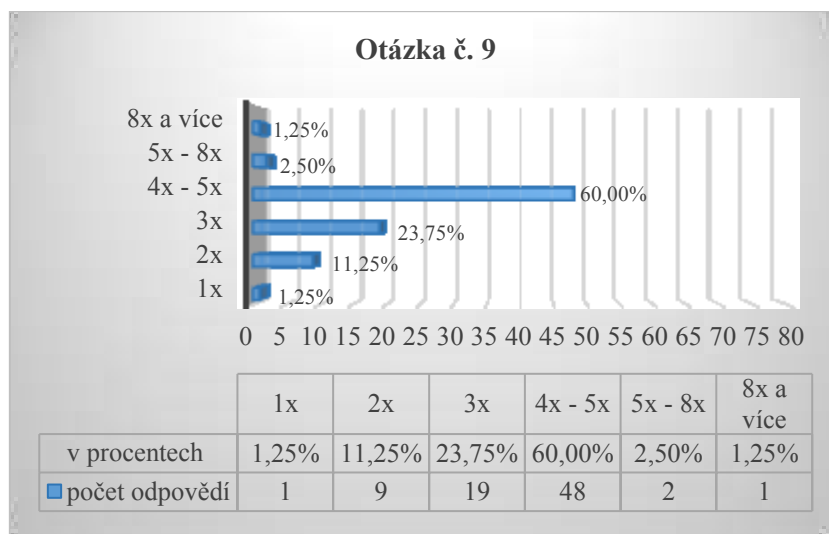
Celkem 53 respondentů uvedlo, že byli poprvé odsouzeni v rozmezí jejich 19 – 25 let, což je kategorie velmi mladých lidí. Dokonce 22 respondentů tuto hranici posunuli ještě níže, a to do věku mladistvých, tedy rozmezí 15 – 18 let. Pouze 5 respondentů uvedlo, že byli poprvé odsouzeni ve věku 26 – 35 let. První odsouzení ve vyšším věku neuvedl nikdo.

Graf 8 V kolika letech jste byl poprvé odsouzen?

Otázka č. 9: Kolikrát jste byl odsouzen k nepodmíněnému výkonu trestu?

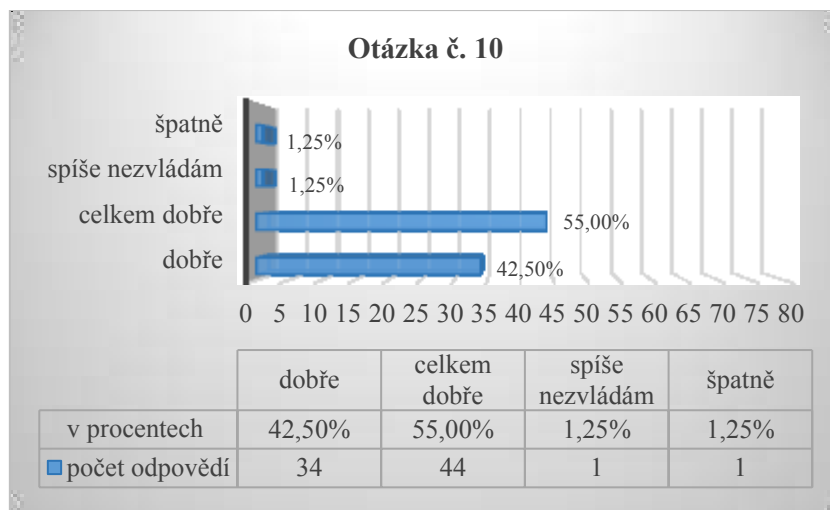
Z níže uvedeného grafu vyplývá, že ze všech respondentů je pouze 1 pruvěřitelný a zbylých 79 jsou recidivisté. Největší skupinu tvoří respondenti odsouzení 4x – 5x (48 mužů), pak 3x odsouzení (19 mužů) a 1 z respondentů byl odsouzen dokonce více jak 8x.

Graf 9 Kolikrát jste byl odsouzen k nepodmíněnému výkonu trestu?

Otázka č. 10: Jak zvládáte pobyt ve věznici?

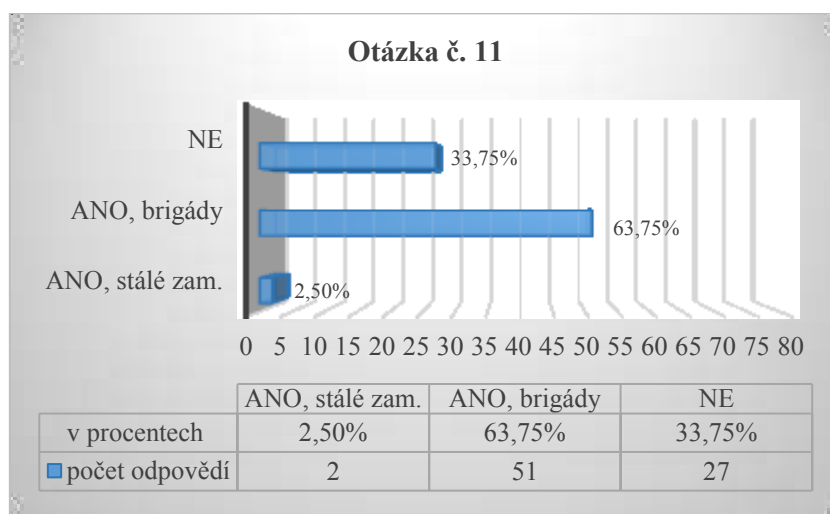
Bylo zjištěno, že většina respondentů zvládá pobyt ve věznici celkem dobře (44 mužů) nebo dobře (34 mužů), pravděpodobně díky jejich vícenásobnému odsouzení, tedy opakovanému pobytu ve věznici. Pouze 1 z respondentů pobyt spíše nezvládá a 1 jej zvládá špatně.

Graf 10 Jak zvládáte pobyt ve věznici?

Otázka č. 11: Byl jste v období jednoho roku zpět před nástupem do výkonu trestu zaměstnán?

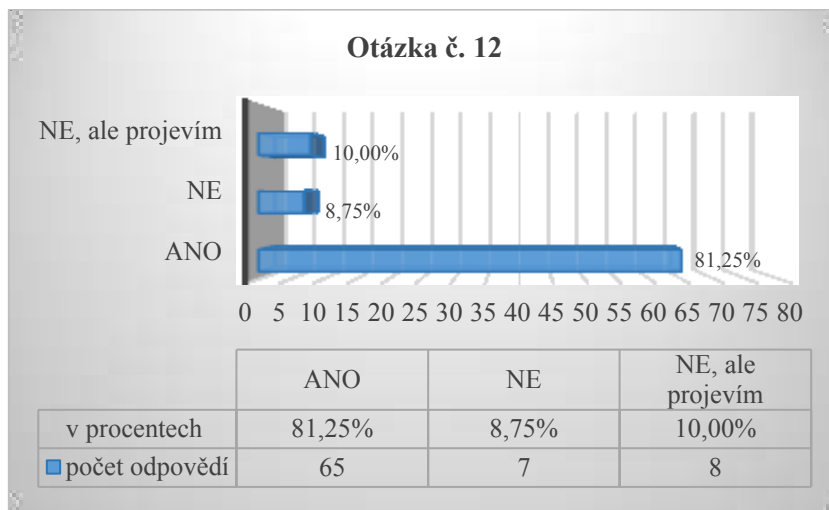
27 respondentů nemělo před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody žádné zaměstnání, finanční prostředky prostřednictvím příležitostných brigád získávalo 51 respondentů a stále zaměstnání měli pouze 2 respondenti.

Graf 11 Byl jste v období jednoho roku zpět před nástupem do výkonu trestu zaměstnán?

Otázka č. 12: Projevil jste za Vašeho pobytu ve věznici zájem o zaměstnání?

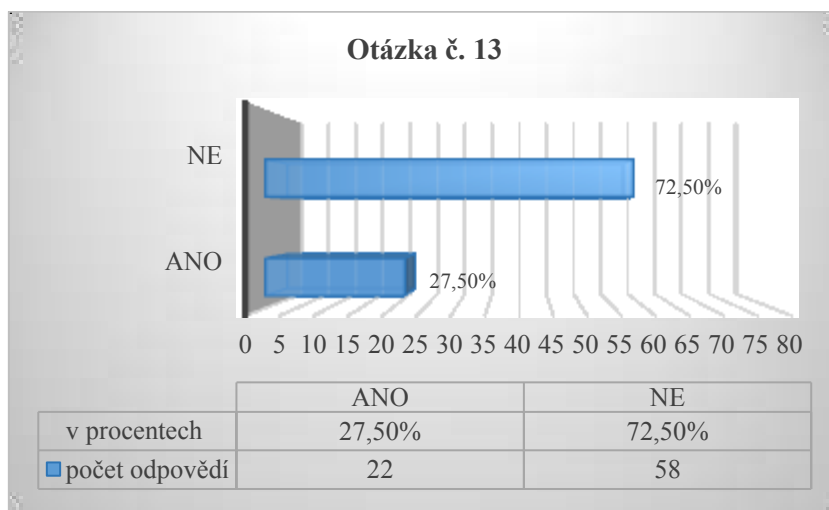
Většina respondentů (65 mužů) má zájem o zařazení do zaměstnání nebo o tom alespoň uvažuje (8 mužů). Pouze 7 ze všech respondentů nemá o práci žádný zájem.

Graf 12 Projevil jste za Vašeho pobytu ve věznici zájem o zaměstnání?

Otázka č. 13: Jste zařazen do zaměstnání?

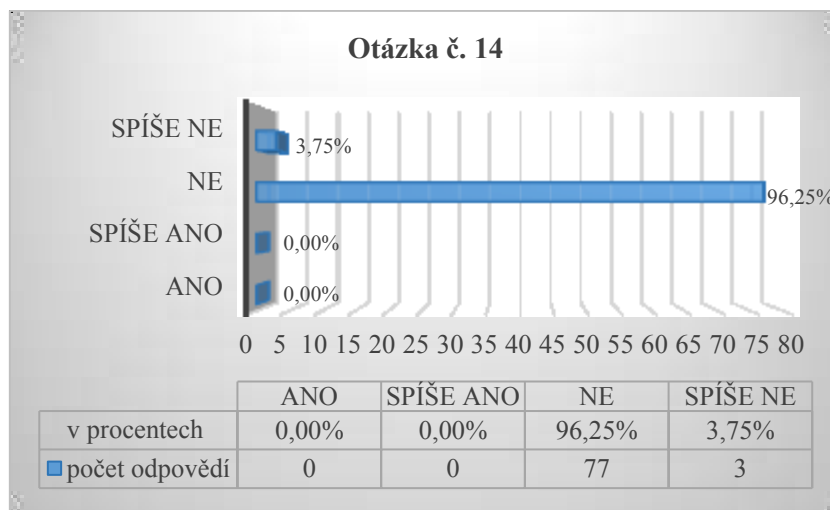
58 respondentů není zařazeno do zaměstnání, 22 respondentů zařazeno je.

Graf 13 Jste zařazen do zaměstnání?

Otázka č. 14: **Myslíte si, že Vám bylo nabídnuto dostatek pracovních příležitostí ve věznici?**

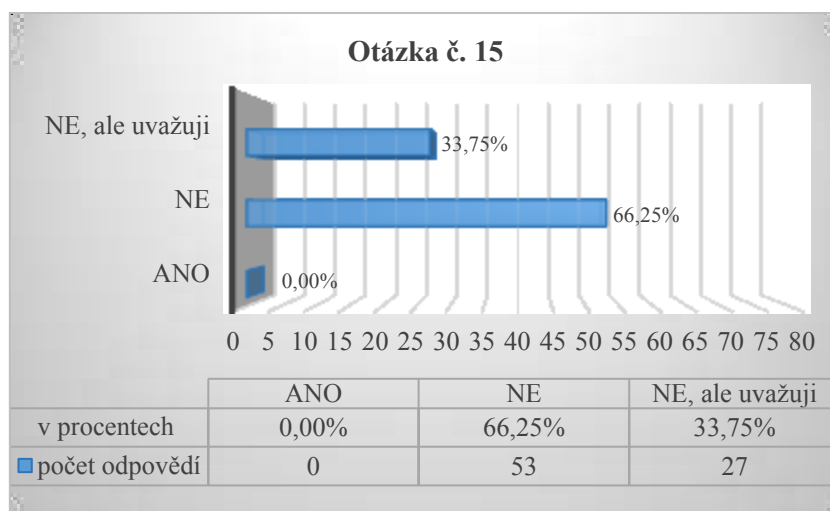
Vyjma 3 respondentů jsou všichni ostatní (77 mužů) přesvědčeni, že jim nebylo nabídnuto dostatek pracovních příležitostí, do kterých by měli zájem se přihlásit.

Graf 14 Myslíte si, že Vám bylo nabídnuto dostatek pracovních příležitostí ve věznici?

Otázka č. 15: **Jste zařazen do Školského vzdělávacího střediska k doplnění svého vzdělání nebo zvýšení Vaší kvalifikace?**

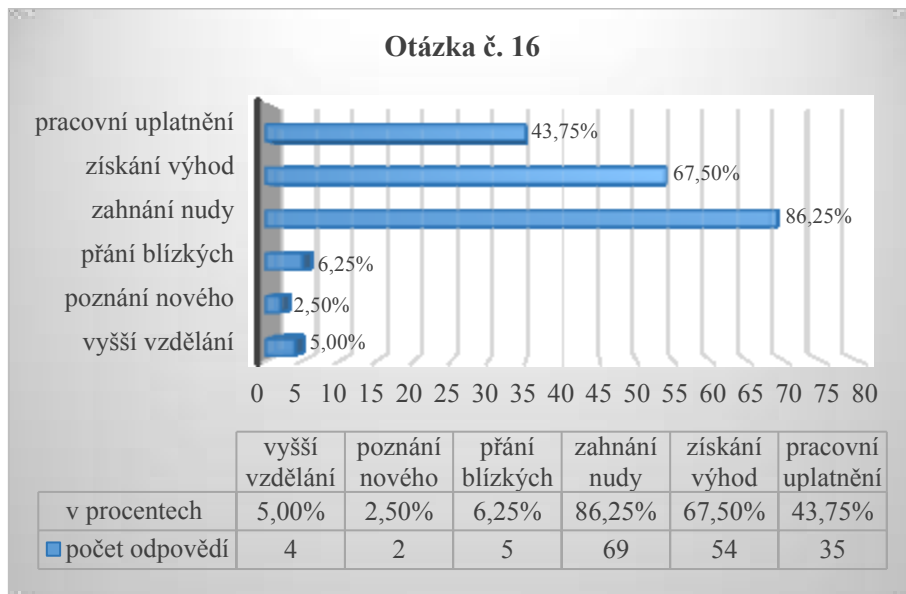
Žádný z respondentů není zařazen do Školského vzdělávacího střediska (ŠVS), ale 27 z nich o tom alespoň uvažuje.

Graf 15 Jste zařazen do Školského vzdělávacího střediska k doplnění svého vzdělání nebo zvýšení Vaší kvalifikace?

**Otázka č. 16: Co (by) Vás motivovalo k zařazení do Školského vzdělávacího střediska?
(možno uvést více variant)**

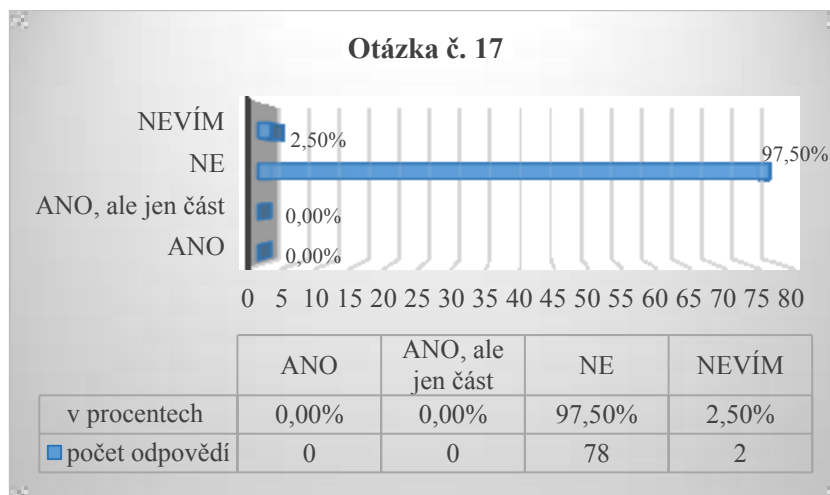
S ohledem na celkový počet odpovědí respondenti využili možnost zaškrtnout více variant. V 69 případech se shodli, že motivací k zařazení do ŠVS byla vidina zahnání nudy. V 54 případech se respondenti shodli, že k přihlášení do ŠVS je motivuje získání některých výhod a v 35 případech je jejich motivací možnost vyššího uplatnění na trhu práce po propuštění z výkonu trestu. Získání vyššího vzdělání bylo motivací jen pro 4 respondenty.

Graf 16 Co (by) Vás motivovalo k zařazení do Školského vzdělávacího střediska?

Otázka č. 17: Byl byste ochoten za získané vzdělání ve věznici do budoucna platit?

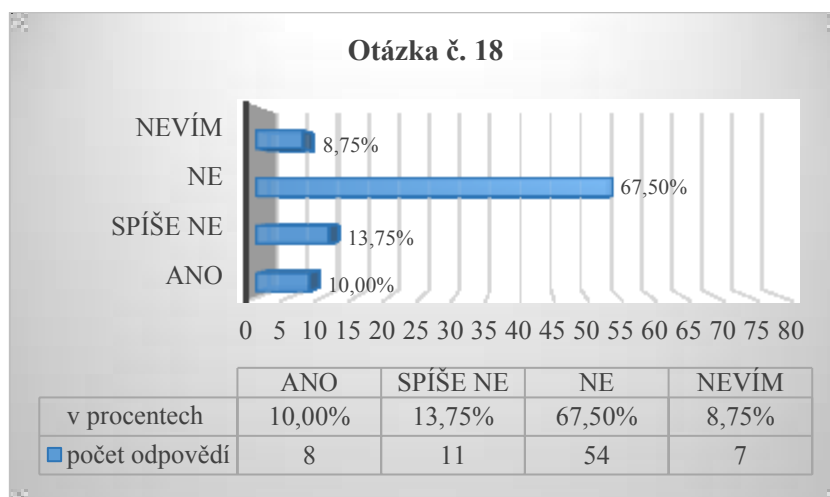
Celkem 78 respondentů uvedlo, že by nebylo ochotno za získané vzdělání ve věznici zaplatit, a to ani z části. Zbylí 2 respondenti uvedli, že neví.

Graf 17 Byl byste ochoten za získané vzdělání ve věznici do budoucna platit?

Otázka č. 18: Máte pocit, že je Vaše dosavadní získané vzdělání dostačující pro získání dobrého zaměstnání po propuštění z výkonu trestu?

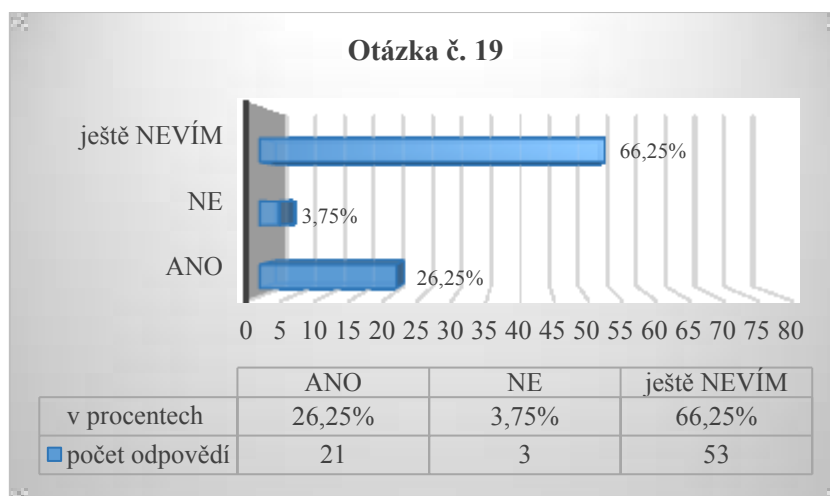
Více jak 3/4 ze všech dotázaných (65 z 80 mužů) si uvědomuje, že jejich dosavadní získané vzdělání není dostačující pro získání dobrého zaměstnání po jejich propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Pouze 10% respondentů se domnívá, že je jimi dosažené vzdělání pro získání dobré práce dostačující.

Graf 18 Máte pocit, že je Vaše dosavadní získané vzdělání dostačující pro získání dobrého zaměstnání po propuštění z výkonu trestu?

Otázka č. 19: Chcete po propuštění z výkonu trestu pracovat?

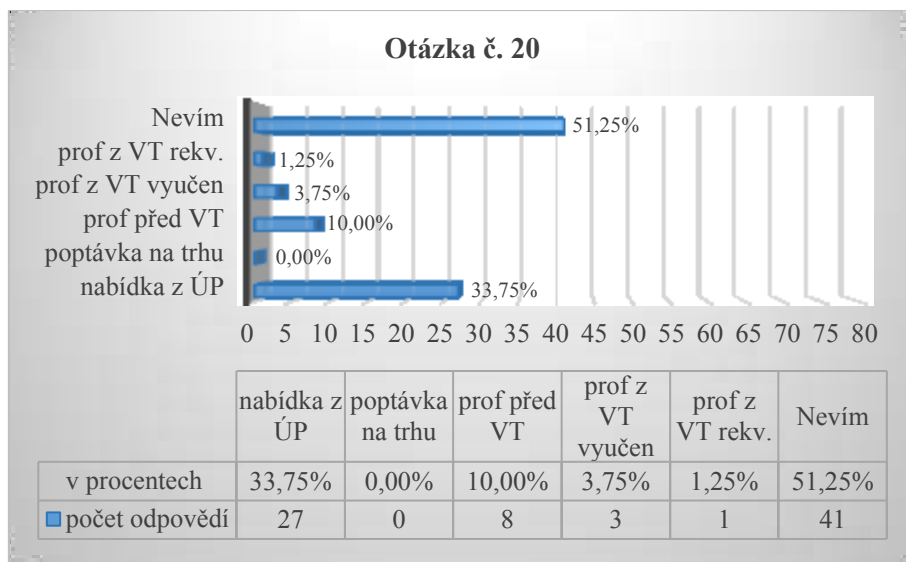
Podle zjištěných odpovědí, nemá většina respondentů (66,25%) jasnou představu o tom, co budou dělat po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. 21 respondentů již ví, že chce po propuštění z výkonu trestu pracovat a 3 respondenti již nyní skutečnost, že budou pracovat, zcela odmítají.

Graf 19 Chcete po propuštění z výkonu trestu pracovat?

Otázka č. 20: Jaké profesi se chcete věnovat po propuštění z výkonu trestu?

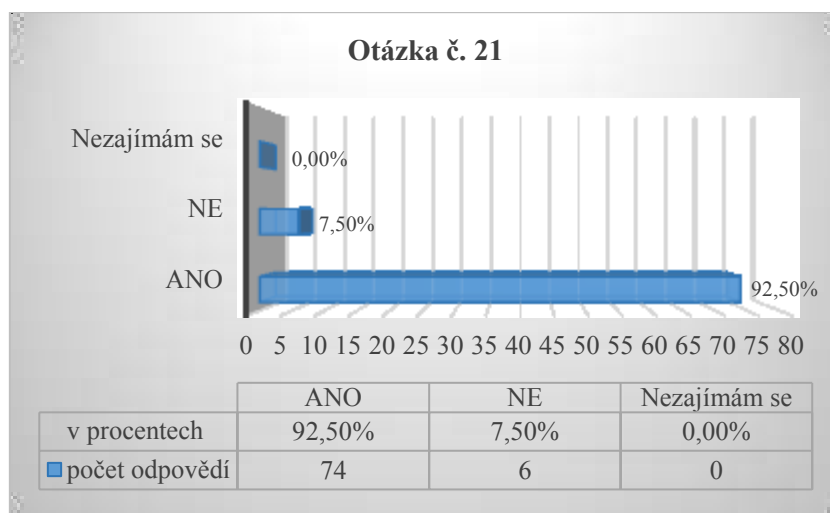
Je zcela zřejmé, že kromě 12 respondentů se nikdo další nechce věnovat profesi, kterou ovládal před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody nebo kterou ve věznici získal vyučením či rekvalifikačním kurzem. 41 respondentů neví, jaké profesi se chce věnovat a 27 respondentů se zaměří na aktuální nabídku úřadu práce.

Graf 20 Jaké profesi se chcete věnovat po propuštění z výkonu trestu?

Otázka č. 21: Myslíte si, že jsou nabízené zájmové aktivity ve věznici v rámci programu zacházení dostačující?

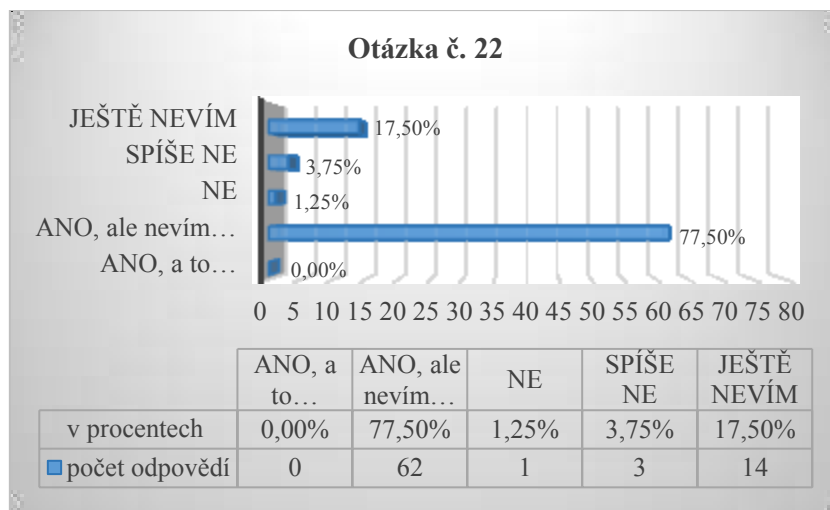
74 z 80 respondentů (92,50%) je spokojeno s nabídkou zájmových aktivit v rámci programu zacházení daného oddílu. Pouze 6 respondentů spokojeno není.

Graf 21 Myslíte si, že jsou nabízené zájmové aktivity ve věznici v rámci programu zacházení dostačující?

Otázka č. 22: Máte v plánu se přihlásit k dalším aktivitám, uveďte jakým?

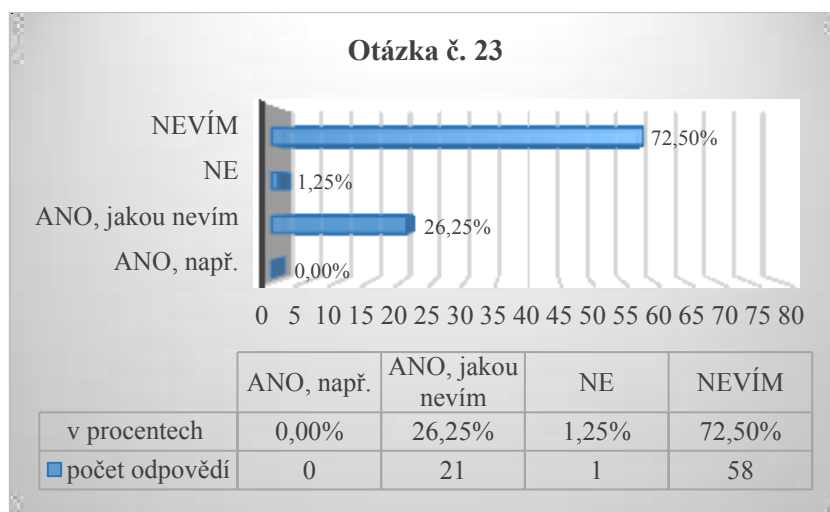
62 respondentů uvažuje o přihlášení k další aktivitě programu zacházení, ale ještě nejsou pro konkrétní aktivitu rozhodnutí. 14 z respondentů neví, zda se k další aktivitě přihlásí a 4 o tom neuvažují. Žádný z respondentů nevyužil možnost jmenovat určitou aktivitu, o kterou by měl zájem.

Graf 22 Máte v plánu se přihlásit k dalším aktivitám, uveďte jakým?

Otázka č. 23: Chtěl byste program zacházení doplnit o nějakou další aktivitu?

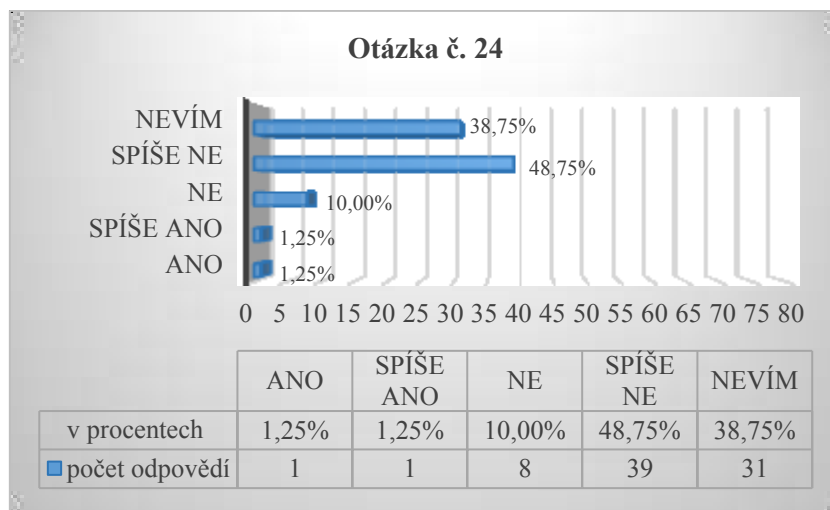
Žádný z respondentů neuvedl, o jakou jinou aktivitu programu zacházení, která jim není vůbec nabízena, by měli zájem - 72,50% neví a 26,25% by další aktivitu sice chtěli, ale neví jakou. Pouze jeden z respondentů nemá o jiné než jemu již nabízené aktivity zájem.

Graf 23 Chtěl byste program zacházení doplnit o nějakou další aktivitu?

Otázka č. 24: Myslíte si, že Vás program zacházení připraví na běžný život na svobodě?

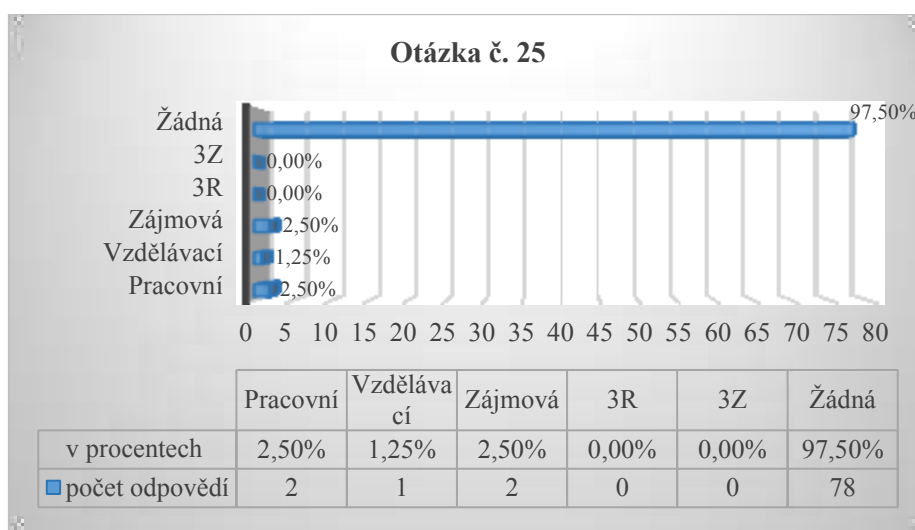
Téměř většina respondentů uvádí, že buďto neví (31 mužů) nebo spíše nemá pocit (39 mužů) nebo si vůbec nemyslí (8 mužů), že by jim program zacházení mohl pomoci v přípravě na běžný život po propuštění z výkonu trestu. Pouze 2 respondenti uvedli, že tento pocit mají.

Graf 24 Myslíte si, že Vás program zacházení připraví na běžný život na svobodě?

Otázka č. 25: Která aktivita programu zacházení je podle Vás tou nejužitečnější a získané dovednosti či znalosti byste chtěl využít i v běžném životě? (možno více variant)

97,50% respondentů (78 z 80 mužů) uvedlo, že žádné dovednosti či znalosti získané z aktivit programu zacházení nebudou v běžném životě využívat. Je logické, že pouze 2 respondenti využili možnost zaškrtnout více odpovědí, a tito uvedli, že by využili dovednosti získané z pracovní, zájmové či vzdělávací aktivity.

Graf 25 Která aktivita programu zacházení je podle Vás tou nejužitečnější a získané dovednosti či znalosti byste chtěl využít i v běžném životě?

8.5 Závěr výzkumu

Výzkumné otázky směřovali ke zjištění sociální situace u odsouzených, jejich chování, znalostem, ke zjištění jejich nejsilnější motivace k přehodnocení negativních postojů k životu, ke zjištění vytyčených cílů samotnými odsouzenými, kterých si přejí dosáhnout a hlavně ke zjištění míry vlivu aktivit programu zacházení na další život odsouzených a jejich podílu na opětovné zapojení se do společnosti. Větší část otázek byla přímo směřována na zjištění míry zájmu odsouzených o pracovní a vzdělávací aktivity programu zacházení a dále na zjištění zájmu o aktivity programu zacházení dostupných na oddělení s ostrahou, mezi které patří např. Program „3R“, pedagogické poradenství, kroužek šipek, stolní fotbal a tenis, všeobecný kulturní přehled, filmový, šachový a zeměpisný kroužek, základy českého a španělského jazyka, relaxační kroužek.

Provedením dotazníkového šetření bylo zjištěno, že většina odsouzených zařazených na zkoumané oddělení, tedy oddělení s ostrahou, spadá do kategorie osob v produktivním věku, tedy v rozmezí 36 – 45 let. Vzhledem k tomu, že v tomto dospělém věku má již člověk utvořeny vlastní představy o životě a zažity určité zásady a pravidla chování, je tento vysoký počet odsouzených (75% procent respondentů) skutečně alarmující. U těchto osob už lze mluvit o jejich životním stylu či zvyku a o to obtížnější je pak přimět tyto odsouzené vůbec k zájmu o vlastní resocializaci, natož docílit u nich její úspěšné realizace. To lze usuzovat i ze zjištění, že většina z nich má nejen trvalý vztah, ale také děti, vůči kterým zřejmě musí plnit určité závazky, ale ani to pro ně očividně není dostatečnou motivací se chovat tak, aby se nedostali do výkonu trestu a nepřišli tak o možnost je svobodně vychovávat. Nahrává tomu fakt, že i přesto, že je život ve výkonu trestu velmi náročným životním obdobím pro rozvoj a udržení osobních vztahů, je zřejmé, že rodinný stav odsouzených se i v tomto období mění i v tom kladném slova smyslu, tedy nejen ve smyslu ztráty partnerky, ale i v jejím získání. K uskutečnění rozvodu sice dochází u odsouzených poměrně často, ale není výjimkou, že si odsouzený v průběhu výkonu trestu najde družku (např. cestou dopisování) nebo je mu umožněn sňatek v prostorách vězeňské kaple. Kontakt s rodinou udržují odsouzení opravdu pravidelně, a to jak formou návštěv, tak korespondencí. Pouze ojediněle bylo zaznamenáno, že rodinní příslušníci o kontakt nestojí a ještě vzácnější je situace, kdy o kontakt nestojí sám odsouzený. V tomto případě si většinou odsouzený ani nepřeje, aby byly rodinným příslušníkům sdělovány informace ohledně jeho zdravotního stavu, nebo na ně raději neuvede kontakt.

Převážnou část odsouzených zařazených na oddělení s ostrahou tvoří recidivisté, tzn. vícekrát odsouzení k výkonu trestu odnětí svobody, nejčastěji za majetkové trestné činy. Vzhledem k výše zjištěnému (79 z 80 jsou recidivisté) je jasné, že jsou tito odsouzení už zvyklí na denní režim věznice, způsob jejího fungování, orientují se v požadavcích a pravidlech vychovatelů a dozorců, dokáží se vyvarovat situací, které by jim mohli přitížit. Jelikož na zkoumaném oddělení tvoří dvě hlavní skupiny odsouzení se základním vzděláním a vyučením, lze konstatovat, že schopnost získání pouze nižší úrovně vzdělání sebou nese vyšší riziko sklonu ke kriminalitě. Tomu nasvědčuje i zjištěná skutečnost, že k prvnímu odsouzení u většiny dotazovaných došlo již v mladistvém věku nebo maximálně do věku jejich pětadvaceti let a lze se tedy domnívat, že vyšší vzdělání nepatřilo mezi hlavní zájmy takto mladých lidí. Ani ve věznici nejvíce odsouzení o vyšší vzdělání velký zájem a přihlášení se do Školského vzdělávacího střediska (ŠVS) vidí spíše jako způsob zabavení se. 97,50% respondentů by nebylo ochotno za vzdělávání ve věznici platit, z čehož lze vyvodit, že o získání vyššího vzdělání z vlastní vůle opravdu netouží. O přihlášení se ke studiu v současné době uvažuje pouze 27 z 80 respondentů, a to přesto, že značná většina z nich (72 respondentů) neshledává své dosavadní vzdělání jako dostačující pro získání dobrého zaměstnání po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Upozorňuji, že ohledně zařazení do ŠVS, nemohla být žádným z respondentů uvedena odpověď „ANO“, jelikož v případě jejich úspěšného zařazení do ŠVS musí být dotyční na celou dobu vzdělávání převedeni na oddělení 1/8 - oddíl stejné diference, které vzdělávání odsouzených v současné době zajišťuje. Opakuji, že i přesto jich zájem o vzdělání projevilo pouze 27 ze všech dotazovaných a lze si jen domýšlet, kolik z těchto o vyšší vzdělání skutečně stojí a důvodem projevení zájmu o něj není jen zahánění nudy či získání některých výhod.

Co se týká otázek směřujících na pracovní zařazení odsouzených, většina respondentů uvedla (91,25%), že zájem o práci ve věznici mají. O to zajímavější je zjištění, že pouze 22 respondentů je do práce skutečně zařazena. Důvod tak nízkého počtu zaměstnaných odsouzených lze přisuzovat nedostatečné nabídce pracovních míst věznice i cizích subjektů zde působících a omezené možnosti nabízených specifických profesí, které ne všichni odsouzení ovládají. 7 respondentů uvedlo, že o zařazení do práce nemá vůbec zájem a jedním z důvodů může být např. i obava z vypočítání budoucího důchodu ze zde získaného nízkého finančního příjmu, jelikož tito odsouzení nikdy dříve nepracovali a byl by to tak jediný podklad k jeho výpočtu. Respondenti nemají ani jasnou představu o tom, zda budou pracovat po propuštění z výkonu trestu, ale je také možné, že o tom ještě s ohledem na zbývající délku

trestu zatím ani neuvažovali. V případě uvedení konkrétní profese, které by se chtěli po propuštění z výkonu trestu věnovat, téměř polovina z dotazovaných (41%) uvedla, že zatím neví a druhá většina dotazovaných (27%) se chce přizpůsobit nabídce úřadu práce, tedy velmi nízké procento respondentů uvažuje o profesi jemu znalé. I v tomto případě je nutné podotknout, že převaha odpovědí „Nevím“ může být zapříčiněna vidinou ještě dlouhé doby jejich působení ve výkonu trestu odnětí svobody, takže o svém budoucím pracovním uplatnění ani nepřemýšleli.

Zájmové aktivity programu zacházení vnímají respondenti velmi pozitivně. Jsou spokojeni jak s jejich nabízeným množstvím, tak s jejich zaměřením. Nové aktivity by samozřejmě uvítali už z důvodu zpestření každodenních jim dobře známých činností, které je po čase přestávají tak bavit jako na počátku. Nedokázali však ani anonymně sdělit, o jaké další, nové zájmové aktivity, by měli zájem. Domnívám se, že v případě umožnění více času na zodpovězení této otázky (č. 23), by respondenti dokázali uvést i konkrétní aktivitu, činnost, které by se rádi věnovali.

Pokud měli respondenti za sebe zhodnotit, zda je pro ně program zacházení užitečný a pomáhá jim připravit se na běžný život po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, jednoznačným názorem převládla odpověď, že tomu tak spíše není nebo neví. Dle mého názoru v této chvíli pravděpodobně ani nevědí, co mají po propuštění z výkonu trestu od běžného života vůbec očekávat, natož zda nějak využijí informace a dovednosti získané programem zacházení. Opět je možné se domnívat, že o této skutečnosti zatím ani neuvažovali, a přesto, že program zacházení plní, tak si neumí představit jeho přenesení do života po propuštění z výkonu trestu na svobodu. I z toho důvodu mohli respondenti shodně uvést (97,50%), že žádné získané dovednosti či znalosti z aktivit programu zacházení v budoucnu nevyužijí.

8.6 Hodnocení hypotéz výzkumu

Při hodnocení hypotéz bylo vycházeno ze zpracovaných odpovědí respondentů z předloženého dotazníku. Podobné směry otázek byly dány do souvislostí pro vytvoření objektivního závěru.

Hlavní hypotéza **„Program zacházení je účinný prostředek vedoucí k nápravě chování a myšlení u většiny odsouzených a dostatečně je ovlivňuje k úspěšnému a beztravnému znovu začlenění se do společnosti po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.“** nebyla výzkumem potvrzena, což dokládají otázky č. 7, 9, 10, 16, 19, 20, 21, 22, 24 a 25. Téměř všichni respondenti jsou k nepodmíněnému výkonu trestu odnětí svobody odsouzeni opakovaně a na více jak dva roky. Toto zjištění vypovídá o tom, že většina z respondentů byli v minulosti už i několikrát zařazeni minimálně do základního motivačního programu zacházení a přesto svůj neadekvátní způsob života dostatečně nezměnili. Pobyt ve věznici většina z nich zvládá dobře, což může být nepochybně demotivačním činitelem. Nadpoloviční většina respondentů nemá ani představu o tom, jestli vůbec chce po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody pracovat, natož v jakém oboru. 92,50% respondentů vnímá jako dostačující nabídku zájmových aktivit programu zacházení, která má ale ze všech aktivit minimální dopad na jejich resocializaci. Hlavní důvody přihlášení se k některým aktivitám je pro tyto respondenty zejména zahnání nudy, získání určitých výhod a zpestření rutinního života ve věznici. Většina z respondentů by se ráda přihlásila k dalším aktivitám programu zacházení, ale již není schopna konkretizovat k jakým. Téměř polovina z respondentů nedokáže posoudit, zda je program zacházení připraví na běžný život a o něco více respondentů o tom pochybuje. Kromě dvou respondentů se všichni shodují v úsudku, že v běžném životě nevyužijí žádné získané dovednosti či znalosti získané programem zacházení.

Vedlejší hypotéza a) **„Většina odsouzených jsou nevzdělaní lidé, bez stálého zaměstnání a bez pevných rodinných vztahů.“** byla výzkumem z větší části potvrzena, což dokládají otázky č. 3, 4, 5, 6 a 11. Téměř polovina respondentů má pouze základní vzdělání a o něco více respondentů dokončilo své vzdělávání alespoň výučním listem. Naprostá většina respondentů si vydělávala před nástupem do výkonu trestu jen příležitostnými brigádami a neměli žádné stálé zaměstnání. Převážná většina respondentů sice nežije v trvalém svazku manželském, ale většina z nich udržuje vztah s družkou. Téměř stejný počet respondentů má vlastní děti mladší osmnácti let a skoro všichni respondenti udržují pravidelný kontakt s rodinnými příslušníky. V této části nebyla hypotéza zcela potvrzena.

Vedlejší hypotéza b) „**Většina odsouzených nemá zájem získat vyšší vzdělání nebo být zařazen do zaměstnání ve věznici.**“ byla výzkumem potvrzena i vyvrácena, což dokládají otázky č. 12, 13, 14, 15, 16, 17 a 18. Téměř všichni respondenti si myslí, že jimi dosažené vzdělání není dostačující pro získání dobrého zaměstnání, přesto o zařazení do ŠVS uvažuje pouze třetina z nich. Nikdo z respondentů by nebyl ochotný za získané vzdělání ve věznici platit. Pouze 4 respondenti se chtějí přihlásit do ŠVS kvůli získání vyššího vzdělání, ostatní v tom vidí především způsob jak zahnat nudu, získat určité výhody a zpestření si rutinního života ve věznici. V této části byla hypotéza potvrzena. Většina respondentů projevila zájem o zaměstnání ve věznici, ale téměř stejný počet respondentů dosud není do práce zařazeno. V tomto směru mají všichni pocit, že jim nebylo nabídnuto dostatek pracovních příležitostí. V této části byla hypotéza vyvrácena.

9 Závěr

Touto bakalářskou prací jsem chtěla ověřit, zda program zacházení pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody plní účel, pro který byl vytvořen. Jaký vliv má skutečně na jejich resocializaci a jak jej samotní odsouzení vnímají. Zároveň jsem chtěla zjistit, jakým způsobem odsouzení tráví čas ve výkonu trestu odnětí svobody, jaké jsou jim nabízeny aktivity programu zacházení a v jaké míře je jim věnována pozornost.

Začátek teoretické části jsem věnovala stručným informacím o typech a počtu věznic na území České republiky, do kterých mohou být odsouzení zařazeni dle jejich vnější diferenciaci. V další kapitole jsem přiblížila již samotnou věznici Plzeň, vznik této budovy jako takové, přes počátky jejího fungování až do současnosti. Zároveň jsem pokládala jako potřebné se zmínit o počtu vězněných osob v České republice a poukázat na přeplněnost českých věznic. V krátkosti jsem představila vývoj trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. do jeho dnešní podoby, neboť je nedílnou součástí výkonu trestu odnětí svobody. A právě výkonem trestu jsem se již zabývala podrobněji, a to od uložení nepodmíněného trestu soudem, přes kompletní průběh nástupu odsouzeného do výkonu trestu až po jeho finální zařazení na konkrétní oddíl určité věznice, tedy okamžiku jeho zařazování do programu zacházení. Výčtem základních práv a povinností odsouzeného jsem nastínila stanovy k žádoucímu chování se odsouzeného za pobytu ve věznici, neboť i ty jsou neodlučitelnou součástí tvorby programu zacházení.

Program zacházení tvoří nejobsáhlejší část mé práce. Představila jsem jej jak ve všeobecné rovině, tak konkrétně v praxi věznice Plzeň. Základním pilířem jeho vzniku je nejen zákonná povinnost, ale zpracovaná komplexní zpráva o odsouzeném, kterou jsem přiblížila podrobněji. Hlavním úkolem aktivit programu zacházení je smysluplně vyplnit značnou část volného dne odsouzeného, naučit jej vhodnému chování, ukázat mu lepší styl života a dát mu nový smysl, pomoci mu jednat ve zkratových situacích, naučit jej se správně rozhodovat a připravit ho na pokud možno beztravný běžný život po propuštění z výkonu trestu. Představila jsem všechny dostupné aktivity programu zacházení ve věznici Plzeň, včetně způsobu motivace odsouzených k jejich plnění, úlohy speciálního pedagoga a mnoho dalších podstatných informací s programy souvisejících.

Druhou nejobsáhlejší část mé práce jsem věnovala kvantitativnímu výzkumu provedenému na oddělení s ostrahou věznice Plzeň. Hlavním úkolem jsem si stanovila ověřit, jak už bylo předesláno, zda program zacházení plní svůj účel, pro který byl vytvořen.

K tomuto zjištění jsem použila kvantitativní výzkum ve formě dotazníkového šetření, a stanovené hypotézy byly jeho výsledky potvrzeny nebo vyvráceny. Výsledkem hlavní hypotézy byla zjištěna skutečnost, že ačkoliv odsouzení program zacházení plní a zúčastňují se i několika aktivit, nemá to na ně zásadní vliv v jejich resocializaci. Bohužel z větší části se k aktivitám přihlašují pouze z důvodu zahnání nudy, získání různých výhod či zpestření si rutinního života ve věznici. Nejpozitivněji vnímají zájmové aktivity programu zacházení, kterým lze kladně přičítat přinejmenším vývoj dobrých mezilidských vztahů, jako je např. spolupráce s ostatními, komunikace, vzájemná pomoc a podpora, fair play, nebo např. umění nakládat s volným časem. O aktivitu vzdělávání už takový zájem odsouzení neprojevují a to i přesto, že většina z nich má jen minimální vzdělání. Na druhou stranu mají zájem o aktivitu pracovní, kterou ale zase v takové míře, v jaké by chtěli, vykonávat nemohou, jelikož je ve věznici kapacita volných pracovních míst zcela nedostačující.

Není třeba se zamýšlet nad významem programu zacházení, ten je využit v dostatečné míře a dalo by se říci do posledního odsouzeného. Ať už se jedná o jakékoliv jeho aktivity, všechny si najdou svoje uplatnění, své příznivce či odpůrce, ale vždy budou plně obsazeny a mít nepochybně vliv na změnu chování a myšlení odsouzených. Nikdy nebudou mít odsouzení pocit, že je jim nabídnuto dostatek možností k vyžití, a stejně tak nikdy nebudou mít vychovatelé a speciální pedagogové pocit, že by mohli reálně ještě další aktivitu časově zvládnout. V tomto směru program zacházení naprosto plní své poslání. A pokud plní i svůj účel, pro který byl vytvořen, byť jen u několika jedinců, tak má i svůj smysl.

10 Seznam použitých informačních zdrojů

1 Seznam literatury

BAJCURA, L. *Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-716-9555-6.

BIEDERMANOVÁ, E., PETRAS, M. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programu zacházení*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8.

ČERNÍKOVÁ, V. *Sociální ochrana*. Vyd. 1. Praha: PAČR, 2005. ISBN 80-7251-207-2.

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Vyd. 3. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Vyd. 2., rozš. české. Brno: Paido, 2010. ISBN 80-731-5185-5.

HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005. ISBN 80-867-0805-5.

KAŠPAR, K. *Z historie ústavu SNV Plzeň*. Útvar SNV Plzeň: Výroční publikace, 1978.

MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do r. 1945*. Vyd. 3. Praha: Leges, 2010. ISBN 80-87212-39-4.

ZIMEK, J. *Ústavnost a český ústavní vývoj*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4094-7.

Časopisy, podpůrné materiály:

HISTORICKÁ PENOLOGIE č. 1/2010. PALEČEK, L. *Pamětní kniha plzeňské věznice z roku 1926*. Praha: Institut vzdělávání - Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2010.

PALEČEK, L. *Stručná historie Věznice Plzeň*. Vězeňská služba České Republiky, Věznice Plzeň: Archiv věznice Plzeň, 2011 (nepublikováno)

PALEČEK, L. *Trestní ústav v Plzni na Borech, stručný nástin bohaté historie*. Vězeňská služba České Republiky, Věznice Plzeň: Archiv věznice Plzeň, 2013 (nepublikováno)

2 Seznam právních předpisů

ZÁKON č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 9. 2. 2009. ISSN 1211-1244.

ZÁKON č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 30. 6. 1999. Částka 58.

ZÁKON č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 10. 12. 1993. Částka 74.

ZÁKON č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České Republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 17. 11. 1992.

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 365/1999 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody. In: *Sbírka zákonů*. 22. 12. 1999. Částka 112.

NAŘÍZENÍ MINISTRA SPRÁVEDLNOSTI č. 1/2007 Sb., kterým se zřizuje škola pro osoby ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, ve znění nařízení ministra spravedlnosti č. 2/2009. In: *Sbírka zákonů*. Praha. 2009.

VYHLÁŠKA MINISTRA SPRÁVEDLNOSTI č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů. In: *Sbírka zákonů*. 28. 1. 2000. Částka 4.

VYHLÁŠKA MINISTRA SPRÁVEDLNOSTI č. 19/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 22. 1. 2015. Částka 12.

NAŘÍZENÍ GENERÁLNÍHO ŘEDITELE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR č. 21/2010, kterým se stanoví úkoly občanských zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby ČR při zabezpečování výkonu trestu odnětí svobody, výkonu vazby a výkonu zabezpečovací detence ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka nařízení generálního ředitele VSČR*. 2010.

NAŘÍZENÍ GENERÁLNÍHO ŘEDITELE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR č. 35/2011, kterým se stanoví minimální standardy pro tvorbu a realizaci standardizovaných programů ve výkonu trestu odnětí svobody. In: *Sbírka nařízení generálního ředitele VSČR*. 2011.

Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR. [zřízen Rozkazem ředitele správy Sboru nápravné výchovy ČR č. 26/1992].

Statistická ročenka vězeňské služby České republiky r. 2010, 2015, 2016. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky. (účelová publikace).

Vnitřní řád věznice Plzeň pro odsouzené zařazené k výkonu trestu [Plzeň, 1. 10. 2015], který se vydává v souladu se Zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In: Sbírka zákonů. 30. 6. 1999. Částka 58. § 14.

KOPAČKA, K. *Souhrnný plán zacházení s odsouzenými ve Věznici Plzeň na období od 1. 9. 2016*. Plzeň: Fond věznice Plzeň, 1. 8. 2016. s. 1-2.

Archiv Věznice Plzeň.

Autor neuveden. *Týdenní přehled zaměstnanosti odsouzených ve věznici Plzeň*. 14. týden 2017. Vnitřní zdroj věznice Plzeň.

Autor neuveden. *Denní hlášení stavu odsouzených zařazených do věznice Plzeň*. 4. 4. 2017. Vnitřní zdroj věznice Plzeň.

3 Seznam použitých internetových zdrojů

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. O nás – Základní informace. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr-5401>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. O nás - Zabezpečovací detence. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-opava-83/o-nas-1603/zabezpecovaci-detence/>

ÖSTERREICHISCHE NATIONALBIBLIOTHEK. Allgemeine Bauzeitung. ANNO Historische Zeitungen und Zeitschriften. *Österreichische Nationalbibliothek* [online]. Wien: Copyright, Österreichische Nationalbibliothek ©2011 [vid. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/annoshow-plus?call=abz|1881|0004|00000023||tif|45|>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Organizační jednotky – Věznice Plzeň. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-plzen-47/informacni-servis-1614/aktuality-843/plzen-rozsirila-ubytovaci-kapacity>

DENÍK. Plzeňský deník. *Plzeňské věznici před měsícem odlehčilo sedm nových cel*. Plzeň: Vltava Labe Media a.s., 7. února 2017. s 4. Dostupné také [online] z: [vid. 2017-02-10]. http://plzensky.denik.cz/zpravy_region/v-borske-veznici-pribyly-cely-pracovali-na-nich-sami-odsouzeni-20170112.html

TÝDEN.CZ. Relax - Ostatní. *Václav Havel má pamětní desku na borské věznici v Plzni* [online]. Týden.cz: Empressa Media a.s. ©2006-2017, 5.10.2016 20:00 [vid. 2017-02-28]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/relax/ostatni/vaclav-havel-ma-pametni-desku-na-borske-veznici-v-plzni_400571.html a také z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/aktuality-220/deska-a-lavicka-vaclava-havla>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Informační servis – Rychlá fakta. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012 [vid. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/rychla-fakta/>

WIKIPEDIE. Chammurapiho zákoník. *Wikipedie* [online]. Creative Commons: 21.4.2016 21:02 [vid. 2017-01-21]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Chammurapiho_z%C3%A1kon%C3%ADk

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. PETRAS, M. Generální ředitelství - Informační servis – Zavedení nástroje SARPO do praxe. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky, ©2012, 21.11.2012 13:46 [vid. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/aktuality-220/zavedeni-nastroje-sarpo-do-praxe>

IFORUM ČASOPIS UNIVERZITY KARLOVY. Studenti - Univerzita za mřížemi. Katolická teologická fakulta jako jediná nabízí studium i vězňům. *iFORUM časopis Univerzity Karlovy* [online]. Praha: 3. 11. 2014. ©2012 Univerzita Karlova [vid. 2017-03-18]. ISSN 1214-5726. Dostupné z: <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-15402.html>

11 Seznam příloh

Příloha 1 – Žádost o povolení ředitele realizovat bakalářskou práci spojenou s výzkumem

Příloha 2 - Dotazníkové šetření na oddělení s ostrahou

Příloha 3 – Ukázka Komplexní zprávy o odsouzeném – verze SARPO

1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Mapa českých věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů.....	10
Obrázek 2 Severozápadní pohled na věznici Plzeň a její situační plán.....	12
Obrázek 5 Pamětní deska Václava Havla na zdi věznice Plzeň.....	14
Obrázek 8 Práce odsouzených v MEA Metal Applications, s.r.o.	30
Obrázek 9 Práce údržby a práce v prádelně	31
Obrázek 12 Učebna a dílna SOU	33

2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet vězněných osob v ČR k 31. 12. 2016	16
--	----

3 Seznam grafů

Graf 1 Do jaké věkové kategorie spadáte?	46
Graf 2 Jaký byl váš rodinný stav před nástupem do výkonu trestu?	47
Graf 3 Jaký je Váš současný rodinný stav?	47
Graf 4 Máte děti mladší 18 let a kolik?	48
Graf 5 Navštěvují Vás rodinní příslušníci ve věznici?	48
Graf 6 Kterého nejvyššího vzdělání jste dosáhl?	49
Graf 7 V jaké délce Vám byl vyměřen současný trest odnětí svobody?	49
Graf 8 V kolika letech jste byl poprvé odsouzen?	50
Graf 9 Kolikrát jste byl odsouzen k nepodmíněnému výkonu trestu?	50
Graf 10 Jak zvládáte pobyt ve věznici?	51
Graf 11 Byl jste v období jednoho roku zpět před nástupem do výkonu trestu zaměstnán? ...	51
Graf 12 Projevil jste za Vašeho pobytu ve věznici zájem o zaměstnání?	52
Graf 13 Jste zařazen do zaměstnání?	52

Graf 14 Myslíte si, že Vám bylo nabídnuto dostatek pracovních příležitostí ve věznici?	53
Graf 15 Jste zařazen do Školského vzdělávacího střediska k doplnění svého vzdělání nebo zvýšení Vaší kvalifikace?	53
Graf 16 Co (by) Vás motivovalo k zařazení do Školského vzdělávacího střediska?	54
Graf 17 Byl byste ochoten za získané vzdělání ve věznici do budoucna platit?	54
Graf 18 Máte pocit, že je Vaše dosavadní získané vzdělání dostačující pro získání dobrého zaměstnání po propuštění z výkonu trestu?	55
Graf 19 Chcete po propuštění z výkonu trestu pracovat?	55
Graf 20 Jaké profesi se chcete věnovat po propuštění z výkonu trestu?	56
Graf 21 Myslíte si, že jsou nabízené zájmové aktivity ve věznici v rámci programu zacházení dostačující?	56
Graf 22 Máte v plánu se přihlásit k dalším aktivitám, uveďte jakým?	57
Graf 23 Chtěl byste program zacházení doplnit o nějakou další aktivitu?	57
Graf 24 Myslíte si, že Vás program zacházení připraví na běžný život na svobodě?	58
Graf 25 Která aktivita programu zacházení je podle Vás tou nejužitečnější a získané dovednosti či znalosti byste chtěl využít i v běžném životě?	58

11.1 Příloha 1

Tomášková Petra
nar. 11. 12. 1980
Klatovská 692/410
32100 Plzeň 6 – Litice

Vězeňská služba ČR
Věznice Plzeň
Ředitel věznice
vrchní rada
plk. Mgr. Petr Vlk
Klatovská třída 202
306 35 Plzeň

V Plzni dne 15. 10. 2016

Věc: Žádost o povolení realizace bakalářské práce
spojené s výzkumem a vstupem do věznice Plzeň

Vážený pane řediteli

Žádám o povolení realizovat svou bakalářskou práci zaměřenou na studii „Realizace programu zacházení u odsouzených ve věznici s ostrahou“, spojenou s výzkumným šetřením formou dotazníku u odsouzených. Bakalářskou práci bych zpracovávala ve spolupráci se speciálním pedagogem Mgr. Richardem Routem.

Zároveň žádám o umožnění vstupu do věznice v souvislosti s výše uvedeným.

V případě Vašeho schválení mé záležitosti žádám o povolení ke vstupu do věznice dne 27. 10. 2016.

Za kladné vyřízení mé žádosti předem děkuji.

S pozdravem

Tomášková Petra

Kontakt:
tlf.: 775654754, 378036942
petrusR6@gmail.com
nebo
tomaskova@plzen.eu

Povoleno

17.10. 2016

plk. Mgr. Petr VLK

11.2 Příloha 2

Dotazníkové šetření na oddělení s ostrahou

Dobrý den,

Mé jméno je Petra Tomášková a studuji Univerzitu Karlovu, obor speciální pedagogika. V rámci své bakalářské práce zpracovávám veškeré dostupné informace o aktivitách programu zacházení ve věznici Plzeň. Předloženým dotazníkem bych chtěla zjistit, jaký vliv na Vás tyto aktivity mají, jak jste s nimi spokojeni a zda jsou Vámi vůbec využívány. Vyplnění dotazníku je dobrovolné a anonymní, neuvádějte tedy nikde své jméno či jiný identifikační znak. Budu samozřejmě velice ráda, když zodpovíte všechny uvedené otázky. Zpracované výsledky dotazníku budou sloužit pouze pro potřeby mé bakalářské práce.

Předem Vám mnohokrát děkuji za spolupráci.

Pokyny:

U každé otázky zaškrtněte odpověď, která se nejvíce blíží skutečnosti.

Pokud je součástí otázky uvedena možnost „více odpovědí“, můžete zaškrtnout všechny Vámi zvolené odpovědi, s kterými se ztotožňujete.

V případě, že nechcete zvolit žádnou odpověď, která je Vám nabídnuta a máte v otázce možnost odpovědi vlastní, uveďte stručně do volného místa Váš názor.

Vyplněné dotazníky vložte do připravené papírové krabice a o splnění tohoto dobrovolného úkolu informujte svého vychovatele.

Otázka č. 1: **Do jaké věkové kategorie spadáte?**

- ☐ 15 – 18 let
- ☐ 19 – 25 let
- ☐ 26 – 35 let
- ☐ 36 – 45 let
- ☐ 46 a více let

Otázka č. 2: **Jaký byl váš rodinný stav před nástupem do výkonu trestu?**

- ☐ Svobodný
- ☐ Ženatý
- ☐ Rozvedený
- ☐ S družkou
- ☐ Vdovec

Otázka č. 3: **Jaký je Váš současný rodinný stav?**

- ☐ Svobodný
- ☐ Ženatý
- ☐ Rozvedený
- ☐ S družkou
- ☐ Vdovec

Otázka č. 4: **Máte děti mladší 18 let a kolik?**

- ☐ ANO, jedno dítě
- ☐ ANO, dvě děti
- ☐ ANO, tři až pět dětí
- ☐ ANO, více jak pět dětí
- ☐ NE

Otázka č. 5: Navštěvují Vás rodinní příslušníci ve věznici?

- ☐ ANO, pravidelně
- ☐ ANO, ale jen občas
- ☐ NE, vůbec
- ☐ NE, nemám o kontakt zájem

Otázka č. 6: Kterého nejvyššího vzdělání jste dosáhl?

- ☐ nedokončené základní
- ☐ Základní
- ☐ Vyučen
- ☐ Střední s maturitou
- ☐ Vysokoškolské

Otázka č. 7: V jaké délce Vám byl vyměřen současný trest odnětí svobody?

- ☐ Do 2 let
- ☐ 2 – 5 let
- ☐ 5 – 10 let
- ☐ 10 – 20 let
- ☐ Více jak 20 let

Otázka č. 8: V kolika letech jste byl poprvé odsouzen?

- ☐ v 15 – 18 letech
- ☐ v 19 – 25 letech
- ☐ v 26 – 35 letech
- ☐ v 36 – 45 letech
- ☐ v 45 a více letech

Otázka č. 9: **Kolikrát jste byl odsouzen k nepodmíněnému výkonu trestu?**

- ☐ 1x
- ☐ 2x
- ☐ 3x
- ☐ 4x – 5x
- ☐ 5x – 8x
- ☐ více jak 8x

Otázka č. 10: **Jak zvládáte pobyt ve věznici?**

- ☐ Dobře
- ☐ Celkem dobře
- ☐ Spíše nezvládám
- ☐ Špatně

Otázka č. 11: **Byl jste v období jednoho roku zpět před nástupem do výkonu trestu zaměstnán?**

- ☐ ANO, měl jsem stálé zaměstnání
- ☐ ANO, ale pouze příležitostné brigády
- ☐ NE, byl jsem veden na úřadu práce

Otázka č. 12: **Projevil jste za Vašeho pobytu ve věznici zájem o zaměstnání?**

- ☐ ANO
- ☐ NE
- ☐ NE, ale zájem projevím v blízké době

Otázka č. 13: **Jste zařazen do zaměstnání?**

- ☐ ANO
- ☐ NE

Otázka č. 14: **Myslíte si, že Vám bylo nabídnuto dostatek pracovních příležitostí ve věznici?**

- ☐ ANO
- ☐ SPÍŠE ANO
- ☐ NE
- ☐ SPÍŠE NE

Otázka č. 15: **Jste zařazen do Školského vzdělávacího střediska k doplnění svého vzdělání nebo zvýšení Vaší kvalifikace?**

- ☐ ANO
- ☐ NE
- ☐ NE, ale uvažuji o tom

Otázka č. 16: **Co (by) Vás motivovalo k zařazení do Školského vzdělávacího střediska? (možno uvést více variant)**

- ☐ Chci mít vyšší vzdělání.
- ☐ Chci poznat něco nového.
- ☐ Bylo to přání blízkých osob.
- ☐ Možnost jak zahnat nudu.
- ☐ Získání některých výhod.
- ☐ Vyšší uplatnění na trhu práce.

Otázka č. 17: **Byl byste ochoten za získané vzdělání ve věznici do budoucna platit?**

- ☐ ANO
- ☐ ANO, ale jen z části
- ☐ NE
- ☐ NEVÍM

Otázka č. 18: **Máte pocit, že je Vaše dosavadní získané vzdělání dostačující pro získání dobrého zaměstnání po propuštění z výkonu trestu?**

- ☐ ANO
- ☐ SPÍŠE NE
- ☐ NE
- ☐ NEVÍM

Otázka č. 19: **Chcete po propuštění z výkonu trestu pracovat?**

- ☐ ANO
- ☐ NE
- ☐ JEŠTĚ NEVÍM

Otázka č. 20: **Jaké profesi se chcete věnovat po propuštění z výkonu trestu?**

- ☐ Podle nabídky úřadu práce.
- ☐ Podle poptávky na trhu práce.
- ☐ Profesi získané před nástupem do výkonu trestu.
- ☐ Profesi získané ve výkonu trestu výučním listem.
- ☐ Profesi získané ve výkonu trestu rekvalifikačním kurzem.
- ☐ Nevím.

Otázka č. 21: **Myslíte si, že jsou nabízené zájmové aktivity ve věznici v rámci programu zacházení dostačující?**

- ☐ ANO, jsou dostačující
- ☐ NE, žádná mne nezaujala
- ☐ Nezajímám se o to.

Otázka č. 22: Máte v plánu se přihlásit k dalším aktivitám, uveďte jakým?

- ☐ ANO, a to konkrétně
- ☐ ANO, ale ještě nevím, do které se přihlásím
- ☐ NE
- ☐ SPÍŠE NE
- ☐ JEŠTĚ NEVÍM

Otázka č. 23: Chtěl byste program zacházení doplnit o nějakou další aktivitu?

- ☐ ANO, a to například o
- ☐ ANO, ale nenapadá mě o jakou
- ☐ NE
- ☐ NEVÍM

Otázka č. 24: Myslíte si, že Vás program zacházení připraví na běžný život na svobodě?

- ☐ ANO
- ☐ SPÍŠE ANO
- ☐ NE
- ☐ SPÍŠE NE
- ☐ NEVÍM

Otázka č. 25: Která aktivita programu zacházení je podle Vás tou nejužitečnější a získané dovednosti či znalosti byste chtěl využít i v běžném životě? (možno více variant)

- ☐ Pracovní
- ☐ Vzdělávací
- ☐ Zájmová
- ☐ Program „3R“
- ☐ Program „3Z“
- ☐ Žádná

11.3 Příloha 3

Plzeň

Založil: Rout Richard

Komplexní zpráva o odsouzeném

Kód vězně: [REDAKCE]

Příjmení: [REDAKCE]

Jméno: ROBERT

Vytvořeno:

STATICKE FAKTORY

VERZE SARPO: ROZŠÍŘENÁ

TRESTNÁ ČINNOST:

Odsouzený [REDAKCE] ROBERT, narozen [REDAKCE] 1983, vykonává trest odnětí svobody od 14.6.2013.

TRESTNÍ MINULOST:

V minulosti již byl odsouzen za protiprávní činnost. Doposud byl 3x ve výkonu trestu odnětí svobody. Celkový počet záznamů v opisu z evidence Rejstříku trestů, včetně toho aktuálního, činí 16.

Výkon trestu odnětí svobody byl celkem odložen 6x.

Obecně prospěšné práce byly uloženy celkem 2x. K jeho přeměně došlo 1x.

Odnětí svobody nepodmíněně bylo uloženo celkem 7x. Podmíněně byl propuštěn 2x. K jeho přeměně došlo 2x.

Poprvé byl odsouzen za protiprávní činnost: § 238/1 z.č. 140/1961 Sb. Bylo to ve věku 15 let. Při propuštění z posledního věznění dosáhl 26 let věku. Při nástupu do aktuálního věznění dosáhl 28 let věku. Za posledních pět let celková doba věznění překročila hranici jednoho roku.

Závažné skutečnosti nebyly zaznamenány.

ZPŮSOBENÁ ÚJMA:

V minulosti lze nalézt více protiprávních činů násilné povahy (násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci a týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě). Za protiprávní činnost se sexuálním kontextem nebyl v minulosti odsouzen. Za protiprávní činnost s drogovým kontextem nebyl v minulosti odsouzen.

AKTUÁLNÍ A OSTATNÍ TRESTNÁ ČINNOST:

V současné době odsouzený vykonává trest odnětí svobody za protiprávní činnost: *§ 250b/1,3- úvěrový podvod a § 337/1a- maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Odnětí svobody nepodmíněně bylo uloženo v délce trvání: 2r. Trest vykonává ve věznicí s ostrahou.

V rámci aktuálního věznění je zároveň odsouzen za následující protiprávní činnost: § 205/1a,b,2- krádež, § 228/1- poškození cizí věci, § 178/1,2- porušování domovní svobody, § 211/1- úvěrový podvod, § 358/1,2a- výtržnictví, § 145/1- těžké ublížení na zdraví, § 175/1,2e- vydírání, § 325/1a,2a- násilí proti úřední osobě a § 337/1a- maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. A to v celkové délce trvání: 54m. Aktuální a ostatní trestná činnost obsahuje prvek násilí. K nepodmíněnému trestu bylo dále uloženo: ZŘMV na dobu dvou let.

Popis trestné činnosti:

aktualizace 54 m- (souhrnný)- v K+B Elektro Příbram uzavřel úvěrovou smlouvu ve výši 10 105,- Kč, ve které uvedl nepravdivé údaje o zaměstnání a výdělku. Splatil pouze jednu splátku a pak již nesplácel. Ze stodoly a chaty ukradl 30 ks kabelů, el. pilu, křovinořez, benzínový fukar, chladničku, 3 ks. obrazů v celkové výši škody 38 995,- Kč.

Výsledné riziko statických faktorů je velmi vysoké, míra rizika je 84,2 ze 100.

RIZIKO ÚJMY

Popis trestného činu:

Analýzovaný trestný čin: úvěrový podvod

Okolnosti:

Odsouzený spáchal trestný čin v roli pachatele. Svůj záměr si předem naplánoval. Při jeho spáchání neměl u sebe žádnou zbraň.

Charakteristika oběti:

Trestný čin nemá konkrétní oběť.

Spouštěcí mechanismy:

Psychoaktivní látky, psychické faktory, sociální faktory ani sexuální faktory nebyly spouštěčem páchání trestné činnosti.

Výstup:

Analýzou kriminálního chování nebylo zjištěno riziko újmy.

ADAPTACE - PROJEVY CHOVÁNÍ A VYSTUPOVÁNÍ V NÁSTUPNÍM ODDĚLENÍ

Respektování norem výkonu trestu odnětí svobody:

- dodržuje řád v dostatečné míře

- zná svá práva i povinnosti

- své povinnosti si řádně plní

Projevy chování vůči zaměstnancům:

- v komunikaci je sebevědomý a spontánní

Projevy chování vůči odsouzeným:

- komunikace je spontánní

Mimořádné projevy nežádoucího chování:

DYNAMICKÉ FAKTORY

--BYDLENÍ--

Trvalý pobyt má hlášen na adrese [REDAKCE], u rodičů. Jako kontaktní adresu uvádí: viz. výše.

Popis situace před nástupem do výkonu trestu:

- stabilní, perspektivní (1990 - 2013)

Osoby, se kterými sdílel místo bydlení: pra/rodiče.

Rizika:

Má právně ošetřené bydlení. Bydlení odpovídá běžnému standardu. Bydlení se nevyskytuje v rizikovém prostředí. Konflikty v místě bydlení nemá. Bydlení nemá žádnou souvislost s trestnou činností.

Motivace:

Motivace nebyla hodnocena.

Vyhodnocení:

Objektivní hodnocení této oblasti je 0. Hodnotitel ponechal hodnotu objektivního hodnocení. Výsledná hodnota rizika je 0 z 10.

--ZAMĚSTNÁNÍ--

Naposledy byl zaměstnán od roku 2011 do roku 2012 jako řidič, výkup barevných kovů, Šustr-kovošrot v [REDAKCE]. Zdravotní stav neomezuje možnost pracovního uplatnění. Odsouzený není invalidním.

Popis situace před nástupem do výkonu trestu:

- zaměstnán (2011 - 2012)

- nedoložitelná pracovní činnost (2011 - 2012)

Rizika:

Svoji kvalifikaci může v praxi využívat pouze omezeně. Dosavadní zaměstnání neměla rizikový průběh a dají se považovat za bezproblémová. V průběhu 3 let před výkonem trestu byl ojediněle a krátkodobě nezaměstnán. Před výkonem trestu byl v evidenci Úřadu práce nebo vykonával pracovní činnost. Má nedostatečné pracovní zkušenosti. Zaměstnání má nízkou souvislost s trestnou činností.

Motivace:

Odsouzený si neuvědomuje rizika, která byla identifikovaná pro oblast Zaměstnání.

Vyhodnocení:

Objektivní hodnocení této oblasti je 2,8. Hodnotitel ponechal hodnotu objektivního hodnocení. Výsledná hodnota rizika je 2,8 z 10.

--FINANCE--

Popis situace před nástupem do výkonu trestu:

- mzda, plat, odměna (2011 - 2012)

Závazky a jiná plnění (Kč): soudní výlohy, z trestné činnosti u ČS.

Rizika:

Má pravidelný a dostatečný legální příjem k pokrytí základních životních potřeb. Má příjmy, z nichž část pochází z trestné činnosti. Existující a očekávaná plnění přijímá, jsou však nad rámec reálných možností. Dokáže s finančními prostředky řádně hospodařit. Finance mají střední souvislost s trestnou činností.

Motivace:

Odsouzený si uvědomuje rizika, která byla identifikovaná pro oblast Financí, přiznává souvislost těchto rizik s trestnou činností, má zájem o jejich řešení, ale nepodnikl žádné kroky směřující k minimalizaci zjištěných rizik.

Vyhodnocení:

Objektivní hodnocení této oblasti je 4. Hodnotitel ponechal hodnotu objektivního hodnocení. Výsledná hodnota rizika je 4 z 10.

--RODINA A SOCIÁLNÍ KONTAKTY--

Popis situace před nástupem do výkonu trestu:

Je svobodný.

Děti:

Vlastní děti: 1. Z toho nezletilých dětí ve vlastní péči: 0.

Okruh osob, se kterými před výkonem trestu odnětí svobody udržoval aktivní kontakt:

- prarodiče (pouze babička, Marie [REDAKCE], bydlí v [REDAKCE])

- rodiče (matka Marie [REDAKCE], otec Jiří [REDAKCE], bydlí na adrese [REDAKCE], kontakt udržuje)

- sourozenci (bratr Milan [REDAKCE], kontakt ano)

- družka (Jane [REDAKCE], žije v [REDAKCE])

- děti (Eliška [REDAKCE] (2005), žije s matkou [REDAKCE], kontakt s dcerou udržuje, výživné 2.000 Kč)

- příbuzní (ano, nespecifikuje)

- známí (ano, nespecifikuje)

Rizika:

Nikdo z osob blízkých se nepodílel na trestné činnosti. Je v náhodném kontaktu s osobami s kriminální minulostí, ale jejich společnost nevyhledává. Konflikty v mezilidských vztazích byly ojedinělé a bez trestně právních dopadů. Fungující sociální zázemí jej podporuje a hodlá podporovat i do budoucnosti. Sociální kontakty mají nízkou souvislost s trestnou činností.

Motivace:

Odsouzený si neuvědomuje rizika, která byla identifikovaná pro oblast Rodina a sociální kontakty.

Vyhodnocení:

Objektivní hodnocení této oblasti je 2. Hodnotitel ponechal hodnotu objektivního hodnocení. Výsledná hodnota rizika je 2 z 10.

--Doklad totožnosti--

Odsouzený má občanský průkaz k dispozici ve věznici. Datum konce platnosti: 15.7.2018.

Doplnění: průkaz pojištění VZP má u sebe

--VZDĚLÁNÍ A VÝCHOVA--

Odsouzený navštěvoval SOU, ale studium nedokončil.

Na průběh výchovy měly negativní vliv tyto okolnosti:

- Institucionální výchova

- Poruchy chování - etopedické problémy.

Rizika:

U odsouzeného je zaznamenána absence vyššího vzdělání. Bez kriminální zátěže v rodinném prostředí. Byl umístěn mimo rodinu z důvodu krátkodobého institucionálního pobytu. Výchova probíhala v úplné rodině. Lze zaznamenat závažné, avšak přechodné etopedické problémy. Nikdy nebyl členem žádné závadové skupiny. Faktor s trestnou činností souvisí, ale není její primární příčinou.

Motivace:

Odsouzený si uvědomuje rizika, která byla identifikovaná pro oblast Vzdělání a výchova, přiznává souvislost těchto rizik s trestnou činností, má zájem o jejich řešení, ale nepodnikl žádné kroky směřující k minimalizaci zjištěných rizik.

Vyhodnocení:

Objektivní hodnocení v této oblasti je 3,8. Hodnotitel ponechal hodnotu objektivního hodnocení. Výsledná hodnota rizika je 3,8 z 10.

--ZÁVISLOSTI--

Nepije alkohol nebo mu užívání alkoholu nepůsobí žádné problémy. Neužívá drogy nebo mu užívání drog nepůsobí žádné problémy. Léčbu nikdy neabsolvoval a ani se o ni nezajímal. Nehraje, nebo mu hraní nepůsobí žádné problémy. Odsouzený se označuje za kuřáka, průměrnou denní spotřebu cigaret odhaduje na 10.

Rizika:

Není a v minulosti nebyl závislý na alkoholu nebo droze, ani nebyl patologickým hráčem. Příležitostně se vyskytuje v blízkosti uživatelů nebo hráčů, kontakt s nimi je ale spíše náhodný. Faktor s trestnou činností nesouvisí.

Motivace:

Odsouzený si neuvědomuje rizika, která byla identifikovaná pro oblast Závislosti.

Vyhodnocení:

Objektivní hodnocení této oblasti je 0,7. Hodnotitel ponechal hodnotu objektivního hodnocení. Výsledná hodnota rizika je 0,7 z 10.

--OSOBNOST A CHOVÁNÍ--

V posledních týdnech došlo u odsouzeného k těmto neobvyklým změnám: výrazná změna tělesné hmotnosti. Dále je třeba věnovat pozornost tomu, že se léčil v nemocnici nebo jiném zařízení v souvislosti s duševními potížemi. V anamnéze lze nalézt ojedinělý incident s prvky nepřipravenosti a reakce na aktuální situaci, které ukazují spíše na nezvládnutí aktuální stresové situace. Má za sebou ojedinělý suicidální pokus, naposledy 1998, uváděnou příčinou je, že spolykal prášky po rozchodu s přítelkyní.

Rizika:

Opakované incidenty, které řeší brachiální agresí. Za určitých okolností je schopen svou agresi kontrolovat a řešit problémy i jinak. Ojedinělý projev agresivního chování - incident bez závažných následků, jehož průběh byl negativně ovlivněn okolnostmi. Je v kontaktu s jedinci kriminální subkultury, není s nimi ale nijak identifikovaný. Mění své postoje podle osoby, s níž komunikuje, nezajímají jej potřeby druhých, využívá situace ve svůj prospěch. Využívá lež velmi často a za účelem zisku výhod, dokáže její využívání plánovat. V anamnéze má ojedinělé incidenty s autoritami. Týkaly se konkrétních lidí nebo časově omezeného období v minulosti a zůstaly bez závažných následků. Aktivně vyhledává riziková místa a situace s tím, že se bude i rizikově chovat. Opakovaně a snadno se dostává do situací, v nichž je vystaven riziku selhání nebo selhává. Nezodpovědné chování a jeho závažné následky se v životě odsouzeného opakují a jsou charakteristické pro některé oblasti jeho života. Porušoval pravidla, přičemž následky lze považovat za závažné. V názorech a hodnotách odsouzeného nacházíme generalizovanou akceptaci jednání, které má antisociální charakter. Většinou pracuje bez řádné smlouvy, často nepracuje vůbec, jeho postoj k získání a udržení zaměstnání je velmi laxní. Při řešení i běžných problémů spoléhá na pomoc druhých, popřípadě jak věci dopadnou. Faktor s trestnou činností souvisí a je její primární příčinou.

Motivace:

Odsouzený si neuvědomuje rizika, která byla identifikovaná pro oblast Osobnost-chování.

Vyhodnocení:

Objektivní hodnocení této oblasti je 6,4. Hodnotitel ponechal hodnotu objektivního hodnocení. Výsledná hodnota rizika je 6,4 z 10.

Výsledné riziko dynamických faktorů je střední, míra rizika je 47,3 ze 100.

PROTEKTIVNÍ FAKTORY

Mezi protektivní faktory zmírňující efekty kriminogenních faktorů můžeme zahrnout tyto:

Nebyl zjištěn žádný protektivní faktor.

SEBEHODNOCENÍ ODSOUZENÉHO

Oblasti, které dle subjektivního názoru odsouzeného nedokázal zvládat:

- dokončit si své vzdělávání nebo získat další potřebnou kvalifikaci
- vycházet bezkonfliktně s autoritami
- zvládnout své agresivní chování a zkratové jednání

Oblasti, které dle subjektivního názoru odsouzeného souvisí s jeho aktuální trestnou činností:

- odsouzený nevedl žádnou souvislost s trestnou činností

Postoj k trestné činnosti: je si vědom příčin své trestné činnosti a má v plánu je řešit. Motivací pro řešení problémů mu jsou: dítě (děti) a dokázat rodičům, že umí žít řádně.

Subjektivní míra zodpovědnosti:

Hlavní díl zodpovědnosti za trestný čin, za který je aktuálně ve výkonu trestu, klade na druhé. (5)

Doplnění: Trest za svoji tr. činnost si samozřejmě zasloučím, ale nikoli přemrštěný, nýbrž v polovině sazby 3-10=5 let.

ZÁVĚR

STATICKÉ FAKTORY:

- riziko: velmi vysoké
- míra rizika: 84,2 ze 100

RIZIKO ÚJMY:

- nebylo zjištěno žádné riziko újmy

DYNAMICKÉ FAKTORY:

- riziko: střední
- míra rizika: 47,3 ze 100

VÝČET FAKTORŮ S RIZIKY VYSKYTUJÍCÍMI SE V ZÁVAŽNÉ MÍŘE

ZAMĚSTNÁNÍ

- minimální pracovní zkušenost

Souvislost s trestnou činností: nízká

Motivace k řešení rizik: neuvědomuje si rizika

FINANCE

- nelegální příjmy

- dluhy, závazky, plnění

Souvislost s trestnou činností: střední

Motivace k řešení rizik: chce problém řešit, ale kroky ke změně nečiní

OSOBNOST A CHOVÁNÍ

- opakované násilné jednání a konflikty (brachiální agrese)

- sklon lhát a podvádět

- vyhledávání rizikových míst a situací

- selhávání v běžných životních situacích

- nezodpovědnost v chování, podceňování důsledků

- obtíže s dodržováním pravidel a stanovených norem

- akceptace protiprávního jednání nebo jeho přijímání jako normy

- nezájem o řádnou práci

- pasivita při řešení životních situací

Souvislost s trestnou činností: vysoká

Motivace k řešení rizik: neuvědomuje si rizika

VZDĚLÁNÍ A VÝCHOVA

- základní nebo nedokončené vzdělání

- poruchy chování - etopedické problémy

Souvislost s trestnou činností: střední

Motivace k řešení rizik: chce problém řešit, ale kroky ke změně nečiní

ZÁVAŽNÉ SKUTEČNOSTI:

Statické faktory:

- opakovaný pobyt ve výkonu trestu

- celková doba věznění za posledních 5 let přesáhla 1 rok

- vykonává dlouhodobý trest odnětí svobody (převyšující 5 let)

Dynamické faktory:

- existence závazků

- výrazná změna tělesné hmotnosti

- léčil se v nemocnici nebo jiném zařízení

Riziko újmy:

- plánovaný trestný čin

Adaptace v Nástupním oddělení:

- během procesu adaptace v nástupním oddělení nebyly zjištěny závažné skutečnosti

DOPORUČENÍ

Vychovatel:

Bez doporučení

Sociální pracovník:

- zapojit se do prací prospěšných pro věznic

- dle možností věznice pracovníě zařadit

- využívat poradenství odborných pracovníků OVVaT

- udržovat kontakt s rodiči, bratrem, dcerou a družkou

Psycholog:

Bez doporučení

Speciální pedagog:

pracovní zařazení dle potřeb a možností věznice
